

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877. Andra Kammaren. N:o 19.

Fredagen den 9 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 1 och 2 innevarande månad.

§ 2.

Upplästes följande två till Kammaren ingifna sjukbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr A. Philipsson är af opasslighet hindrad lemna sina rum, intygas på aflagd embetsed. Stockholm den 9 Mars 1877.

Axel Lamm.

Med. Dokt. o. Chir. Mag.

Att Riksdagsmannen i Andra Kammaren H. Hagerman är sängliggande till följe af Bronchitis intygas. Stockholm den 9 Mars 1877.

K. Kjerner.

Med. Dokt.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

Banko-Utskottets memorial N:o 7;

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 5 (i samlingen N:o 13);

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 14);

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 15);

Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 1; samt

Stats-Utskottets utlåtande N:is 30—32.

§ 4.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 18, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Femte hufvudtitel.

I ordningen förekom

Punkten 23,

*Om anslag till
minväsendet.*

deruti Utskottet hemställt, att till minväsendet måtte, enligt derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, på extra stat för år 1878 anvisas ett belopp af 100,000 kronor.

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter erhöll ordet och yttrade:

Då jag förnummit att det yttrande, jag i denna Kammare vid senaste plenum afgaf vid behandlandet af frågan om medels anvisande till fartygsmateriel, blifvit missförstådt, i det att flera af Kammarens ledamöter uppfattat detta mitt yttrande på ett sätt, som icke är öfverensstämmande med hvad jag med detsamma åsyftat, och då jag sålunda måtte hafva uttryckt mig otydligt, eller åtminstone mindre tydligt än vederbort, har jag ansett mig böra begagna första tillfälle för att förtydliga mina ord.

Under de riksdagar, jag beklädt mitt nu innehafvande embete, har jag städse sökt framhålla att ändamålet med sjöförsvaret kunde sökas inom tre till sina gränser temligen bestämda områden; nemligen antingen att försvara vissa viktigare inlopp och farleder, eller att utsträcka försvaret äfven till den af skärgård omgjordade delen af våra kuster, eller ock slutligen att sträcka försvaret till den mera öppna delen af kusten. För hvart och ett af dessa olika ändamål, som kunde afses med sjöförsvaret, fordras materiel med väsentligen olika egenskaper och för min del har jag med min uppfattning slutit mig till det sista alternativet.

Då nu mitt yttrande vid senaste plenum i denna Kammare lär af många hafva uppfattats på det sätt, att jag skulle anse det anslag, Stats-Utskottet föreslagit skulle beviljas till anskaffande af fartygsmateriel under 1878, icke på ett fullt tillfredsställande sätt kunna användas för flottans utveckling, derest icke de hufvudgrunder, jag uti mitt memorial uppsatt, i en framtid komme att af Kongl. Maj:t och Riksdagen bifallas i alla dess detaljer, ber jag nu att få förklara, att detta icke kunde vara min mening, ty vare sig att flottans uppträdande skall inskränka sig till den af skärgård omgifna delen af kusten, för att såmedelst kunna inskränka antalet af fiendens anfalls-punkter, eller att försvaret skulle sträcka sig längre, kan icke gerna finnas några tvifvel om att fartyg, som kunna fullbordas med de af Stats-Utskottet föreslagna 1,700,000 kronor, på fullt tillfredsställande sätt kunna gagna i förhållande till den på dem nedlagda kostnad. Det är endast detta jag ansett mig böra för Kammaren tillkännagifva.

Herr Lindmark: I fråga om den nu föredragna 23 punkten skall jag be att få framlägga några anmärkningar. De skola icke blifva långa, och min mening är på intet sätt att göra några erinringar mot det anslag Kongl. Maj:t begärt och Stats-Utskottet tillstyrkt.

*Om anslag till
minväsendet.
(Forts.)*

Men jag har ansett mig pligtig att framställa några erinringar emot de motiv, på hvilka Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet grundat sitt förslag att nedsätta det af Förvaltningen af sjöärendena begärda anslaget till minväsendet, 200,000 kronor, till 100,000 kronor. Att hela anslaget af 200,000 kronor möjligen icke kunnat af Kongl. Maj:t äskas finner jag ganska naturligt, ty jag inser nog nödvändigheten af att vid uppgörandet af en statsreglering en jemkning sker i åtskilliga summor; men det är som sagdt emot motiveringen som jag nu skall tillåta mig göra några anmärkningar. Detta gör jag emellertid icke af någon anmärkningslystnad, utan endast derföre, att jag befarar, att denna motivering, om den förblir oemotsagd, vid en kommande riksdag kanske skulle kunna begagnas som ett vapen emot anslags beviljande till minförsvaret, om dessa anslag skola ställas i beroende af den öfriga materielens utveckling.

Enligt hvad som kan läsas på sidan 116 i bilagan n:o 4 till den till innevarande Riksdag aflättna statsverksproposition yttrar nemligen Herr Sjöministern: "Då en minlinie betingar befintligheten af artilleriförsvår, antingen fast eller flytande, så synes mig anskaffning af undervattensminor utöfver hvad som erfordras till försvaret af Stockholms och Karlskrona skärgårdar icke böra ifrågakomma förr, än den flytande materielen fått den tillökning att de andra viktiga punkter, der sådana minlinier anses böra åvägabringas, jemväl må kunna genom densamma försvaras." Så vidt jag kan förstå innebär denna motivering en sammankoppling af två särskilda frågor, den om byggande af krigsfartyg och den om anskaffande af minmateriel. För min del kan jag emellertid icke anse en sådan sammankoppling fullt lämplig. Jag anser nemligen att minorna böra betraktas ur samma synpunkt som ammunition och projektiler; af allt detta behöfva vi hafva stora förråder till hands i händelse af krigsutbrott. Fasta minor tillverkas af jernplåt och kunna sålunda utan att taga skada förvaras i åratal och böra derför lämpligen hållas i förråd, särdeles som de alltid böra blifva användbara, enär de innehålla sprängladdningar å 500—700 skålp.

Det förefaller mig derföre som om det skulle vara önskvärdt, att äfven om icke det flytande försvaret fått den utveckling, att alla de viktigaste minlinierna kunna dermed försvaras, vi likväl äro betänkta på att i tid förskaffa oss ett rikt förråd af minor.

Dessutom tillåter jag mig äfven anmärka, att många af dessa minlinier synas mig böra kunna försvaras medelst fältkanoner, om dessa väl placeras. I alla händelser är säkert, att när krig utbryter en mängd provisoriska försvarsåtgärder måste vidtagas, och bland sådana provisoriska åtgärder kommer sannolikt minförsvaret att hos oss spela en mycket viktig rol, enär det, rätt utveckladt, egnar sig både för defensiva och offensiva ändamål.

Jag kan icke underlåta att här uttala min lifliga tillfredsställelse öfver det allt mer tilltagande intresse för minförsvaret, som på senare

*Om anslag till
minväsendet.
(Forts.)*

tider börjat visa sig inom sjövapnet, och hvarom äfven de öfningar, som i sommar komma att ega rum vid Karlskrona bära vittne; och jag vågar uttrycka den förhoppning, att detta liffigare intresse för minförsvaret så småningom skall kunna åvägabringa att, liksom man i Norge i år begärt anslag för bildande af en särskild torpedocorps, äfven hos oss snart skall bildas en för minförsvaret särskildt afsedd corps, sammansatt af med detta vapen förtrogne män ur vapnet.

Som jag redan sagt, har jag emellertid med detta mitt yttrande endast velat göra några erinringar mot den af Herr Sjöministern begagnade motivering; men jag har intet yrkande att framställa.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Till bemötande af den af den föregående talaren framställda anmärkning mot mitt anförande till statsrådsprotokollet i fråga om anslaget till minväsendet, har jag icke någonting annat att anföra än att påminna om det förhållande som helt säkert icke är för honom obekant, nemligen att det pris hvartill minmateriel tillverkas vid våra egna verkstäder betydligt understiger de pris som i de uppgjorda kostnadsförslagen beräknats, och att sålunda vid upparbetande af de anslag, som redan anvisats till anbringande af minförsvar för inloppen till Karlskrona och Stockholm, efter all anledning ett ganska betydligt öfverskott uppkommer, som då kan användas till anskaffande i reserv af minmateriel. Af detta skäl, och då jag tror det vara af vigt att minverkstäderna anordnas på ett sätt som kan anses fullt tillfredsställande, har jag ansett mig icke böra inför Kongl. Maj:t förorda en framställning till innevarande Riksdag om högre anslag till minväsendet än som skett.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, bifölls Utskottets hemställan.

Punkten 24.

Mom. a):

Bifölls.

*Ang. dock-
byggnaden vid
galärvarfvet i
Stockholm.*

I *mom. b)* hade Utskottet, beträffande en af Riksdagens senast församlade revisorer gjord framställning, hvarigenom revisorerne velat fästa uppmärksamheten derpå, att vid nybyggnaden af dockan vid galärvarfvet i Stockholm, portöppningens dimensioner borde något ökas, på anförda skäl hemställt:

att revisorerne ifrågavarande framställning ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I anledning häraf anförde

Herr Adlersparre: Hvad revisorerne yttrat angående den för vårt sjöförsvar så viktiga dockbyggnaden har, i likhet med revisorerne hittills berörda framställningar, af Utskottet ansetts icke förtjena något afseende. Jag nödgas då upptaga äfven denna fråga, för att

i protokollet ådagalägga att hon är af stor vigt och borde af Stats-Utskottet hafva förtjent en annan behandling än som nu skett.

I likhet med hvad vanligen varit brukligt, besökte förra årets revisorer flottans härvarande varf äfvensom det ännu pågående arbetet å dervarande nya reparationsdocka, till hvilken Riksdagen beviljat 500,000 kronor. Detta arbete utfördes af en i dylik byggnad erfaren civil-ingeniör, enligt ett i Oktober månad 1875 upprättadt kontrakt emellan honom och Förvaltningen af sjöärendena.

Vid besöket inhemtade revisorerne, att enligt detta kontrakt skulle den nya dockans portöppning blifva endast 60 fot bred och 23,5 fot djup, då medelvattenståndet öfver tröskeln i Stockholms sluss vore 13,5 fot. En docka som bygges i våra dagar, då fartygen så väsentligt vexla i form och dimensioner, ansågo revisorerne böra åtminstone i *portöppningen* göras större än hvad i detta kontrakt bestämdes, och sina skal härför anförde de äfven i sin berättelse. De yttrade nemligen, att nu vid nybyggnaden fordrades en jemförelsevis obetydlig kostnad att med några fot öka docköppningen, emot att framdeles, när dockan blifvit färdig, nödgas vidtaga denna åtgärd, emedan ny dam då måste byggas framför öppningen, nya portar anskaffas och murningen rifvas och återuppbyggas. Deremot kunde dockan *innanför* portarne i mån af tid och lägenhet framdeles utvidgas, utan att kostnaden blefve större än nu. Äfven anfördes i revisionsberättelsen, att vid bestämmelserna för en dockbyggnad, som är beräknad för 100-årigt bestånd, bör blicken riktas icke blott åt egna fartygs fordringar utan ock, i händelse af krig, hvad som kan blifva till gagn för en allierad flotta. Nu är förhållandet, att flertalet af t. ex. Englands och Frankrikes kraftigaste fartyg icke kunna föras igenom en portöppning af endast 60 fots bredd och 23,5 fots djup; men om portöppningen ökades till 65 fots bredd och 26 fots djup, kunde alla dessa fartyg, med undantag af ett enda, derigenom föras. När revisorerne tillika erforo, att det beviljade statsanslaget medgaf att nu vid nybyggnaden vidtaga denna ändring, så ansågo de så kraftiga skäl tala för densamma, att de, på grund af 7 § i deras instruktion, ej kunde uraktlåta att härå fästa Riksdagens uppmärksamhet.

Till ytterligare bevis för riktigheten af revisorerne framställning tillåter jag mig anföra hvad jag, sedan revisionen åtskildes, inhemtat. Innan kontraktet till dockbyggnaden uppgjordes afgåfvo åtskilliga af flottans auktoriteter utlåtanden i frågan om dockans blifvande dimensioner, och alla voro deri öfverens, att portöppningen borde vara större än den nu bestämda. Stationens byggmästare föreslog i sitt utlåtande af den 13 April 1875, att portöppningen borde göras 70 fot bred och 25 fot djup, samt yttrade, att nu vid nybyggnaden fordrades för denna tillökning obetydlig kostnad. Chefen för ingenjördepartementet instämde i byggmästarens utlåtande och anförde derjemte, att man nu borde taga i betraktande, hurusom artilleriet oafbrutet gjordes gröfre och tyngre, att pansarets tjocklek och tyngd äfven ökades, och i följd häraf fartygens dimensioner också måste ökas. Äfven han yttrade, att, om Sverige icke komme att erhålla större fartyg än de nu varande, borde dock en mindre stat så ordna sitt varfs-

Ang. dockbyggnaden vid galärvarfvet i Stockholm.
(Forts.)

Ang. dock-
byggningen vid
galervarfvet i
Stockholm.
(Forts.)

etablissemang, att en allierad flotta der kunde finna hjälp. Dessutom erinrade han, att under krig kunna våra egna fartyg så skadas, att de intaga vatten och tryckas ned till betydligt större djup än de äro beräknade. Slutligen anförde han, att under sistlidne höst, hösten 1874, var vattenståndet en längre tid så lågt, att med det nu bestämda djupet öfver docktröskeln, nemligen 23,5 fot, hade då endast 21 fot djupgående fartyg i dockan kunnat intagas. Af alla dessa skäl tillstyrkte han, i likhet med byggmästaren, att docköppningen borde göras 70 fot bred och 25 fot djup. Varfschefen aflät sitt utlåtande den 15 Juni 1875 och instämde till alla delar med byggmästaren och chefen för ingenjör-departementet. Han påminnte derjemte, att vattnet i Östersjön sjunker cirka en fot på femtio år. Slutligen finner man af det till revisionsberättelsen bifogade svar, Förvaltningen af sjöärendena aflåtit med anledning af revisorernes anmärkning, att äfven denna embetsmyndighet i underdånig skrifvelse tillstyrkt 70 fots bredd och 25 fots djup i portöppningen. Skälen för afslag å denna hemställan äro mig obekanta, äfvensom orsaken hvarföre portöppningens dimensioner bestämdes till endast 60 fots bredd och 23,5 fots djup. Förvaltningens af sjöärendena skrifvelse var daterad den 29 Juni 1875, och arbetet å dockan skulle ej börja förr än 1876, så att nog fans tid för att begrunda saken. Emellertid hade Förvaltningen af sjöärendena den försigtigheten att i kontraktet intaga en paragraf, som berättigade kronan att, mot ersättning åt entreprenören, göra de ändringar som framdeles kunde anses nödvändiga.

Stats-Utskottet, som erhållit del af alla dessa utlåtanden, har dock affärdat revisorernes framställning äfvensom hela denna viktiga fråga med de nu vanliga orden, att den *bör icke till någon Riksdagens åtgärd föranleda*. Och såsom skäl härför yttrar Utskottet, att *frågan redan varit föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning*. Jag tillåter mig fråga: hvilken Kongl. proposition har icke varit föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning? Och det oaktadt, hur ofta har icke Riksdagen beviljat anslag som Kongl. Maj:t begärt, men med underdånig anhållan att Kongl. Maj:t måtte taga i nådig ompröfning, huru vida ej det eller det kunde iakttagas; eller än mer, att Riksdagen beviljar anslaget under "förväntan" m. m.! Något annat skäl måste följaktligen hafva förmått Utskottet att undertrycka så väl denna som alla föregående punkter af förra årets revisionsberättelse.

Jag skall nu ej besvara Kammaren med något yrkande; jag ser fullt väl — för att begagna en sjömansterm — hur *landet* är beläget. Men i känsla af denna frågas synnerliga vikt för vårt sjöförsvär, och då jag vet att chefen för Sjöförsvärs-departementet intet högre önskar än att gagna sitt yrke, så hemställer jag vördsamt till Herr Departementschefen om han ej, till fromma för sjöförsväret, ännu en gång ville taga denna fråga i välvilligt öfvervägande och tillse, om icke dockans dimensioner borde bestämmas i öfverensstämmelse med hvad alla auktoriteter föreslagit. Denna ändring kan blifva af stor vikt för vårt fädernesland; men göres den icke nu, är fara för, att den aldrig kommer att ske. Ännu är det icke för sent. Ännu har arbetet å jernportarne icke börjat; icke heller är murningen i portöppningen

börjad, och blir det icke heller förr än vintern är förbi. Lika visst är det äfven, jag har åtminstone god auktoritet härför, att med god vilja är det redan beviljade anslaget fullt tillräckligt för att betäcka kostnaden för denna högt påkallade åtgärd.

Mig synes, att det vore ett värdigt föremål för en styresmans ärelystnad, att inför en lång framtid lemna efter sig ett monument, som utvisade klokhet och förutseende. Men å andra sidan, hvilket minne blefve det, om hvar och en som framdeles komme att bese denna docka skulle beklaga det misstag, som vid hennes nybyggnad skedde, emot sakkunniges råd.

Sanningen synes här så tydlig och klar, att hon borde kunna skingra hvarje tvekan.

Häruti instämde Herr *Lindmark*.

Chefen för Kongl. Sjöförsvars-departementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter: Jag skall med anledning af den sista ärade talarens anförande anhålla att få redogöra för de skäl, som varit för mig bestämmande, då jag ansett mig böra inför Kongl. Maj:t afstyrka det förslag till ifrågavarande dockbyggnads utvidgning, som af samme talare omförmäls. Ritning och kostnadsförslag till denna byggnad framlades inför Kongl. Maj:t i Statsrådet i sammanhang med 1873 års statsreglering, då Kongl. Maj:t äfven af Riksdagen äskade ett anslag för detta ändamål till ett belopp af 500,000 kronor. Riksdagen biföll icke då Kongl. Maj:ts framställning af skäl, som jag nu icke behöfver upprepa. Det var först år 1875 som Riksdagen lemnade sitt bifall till dockbyggnadens uppförande. Under hela denna tid har icke något förslag om portöppningens utvidgande blifvit framlagdt, och det framlades icke heller sedermera förr än vid den tidpunkt som af den förre talaren omnämndes, eller förra året. Om jag nu hade tillstyrkt Kongl. Maj:t att bygga denna docka större än som för våra egna närvarande behof vore erforderligt, så vill jag fråga, om icke med den uppfattning som man i allmänhet, ehuru, som jag vågar tro, orättvist bildat sig om mig, i fråga om sjökrigsmaterielens beskaffenhet, en sådan åtgärd skulle i den allmänna meningen hafva blifvit stämpelad såsom bevis derpå, att jag sträfvar att komma till en stor sjögående flotta. Detta borde naturligtvis icke hafva afskräckt mig från att tillstyrka Kongl. Maj:t att bifalla förslaget, derest jag i öfrigt ansett den föreslagna åtgärden vara af behovet påkallad. Men *då* ansåg jag den icke behöflig och jag gör det lika litet *nu*. Ty låt vara att portöppningen nu utvidgas till sjutio fots bredd och 26 fots djup, vid tröskeln räknadt, så är det åtminstone icke för närvarande meningen att utspränga sjelfva dockan till de dimensioner, som motsvara nyss nämnda djup och bredd i portöppningen, af hvars utvidgande man följaktligen icke under den närmaste framtiden hade någon fördel. Och när skulle sedan en sådan utvidgning af sjelfva dockan ske. Jo! säger man, då vi fått krig och under kriget allierade. Men finnes det någon i denna Kammare, som verkligen kan på fullt allvar tro, att man vid en sådan tidpunkt, då kriget utbrutit, skall komma att sysselsätta

Ang. dockbyggnaden vid galärvarfvet i Stockholm.
(Forts.)

Ang. dock-
byggnaden vid
gulärvarvet i
Stockholm.
(Forts.)

sig med ett sådant storartadt utvidgningsarbete. Verkställa vi åter detsamma vid en tidigare tidpunkt, så tror jag mig kunna med viss-
het förutse att vi icke hafva några fartyg, hvilkas dimensioner betinga denna utvidgning; och är det under sådana förhållanden sannolikt att vi kunna att tänka på fullbordandet af detta arbete, vid någon tidigare tidpunkt, än då kriget står för dörren? Jag för min del tror det icke.

Det är på dessa skäl, som jag afstyrkt ifrågavarande utvidgnings-
förslag, och jag har icke funnit hvad den siste talaren anført vara af beskaffenhet att rubba min åsigt.

Herr Stråle: Om den förste ärade talaren, som äfven innehar den första platsen i denna Kammare, hade låtit sig nöja med den af Stats-Utskottet här gjorda tillstyrkan, skulle jag för min ringa del icke hafva besvärat Kammaren med att genom vidare ordande i denna sak taga bort något af dess dyrbara tid; men då så icke är förhål-
landet och då emellan den högt ärade talaren och mig föreligger en äldre tvist, i ett afseende liknande detta, har jag tillåtit mig begära ordet. Då fråga var om statsrevisorernes granskning af Riksgälds-
kontorets styrelse och förvaltning, tillät jag mig här anmärka, att efter min uppfattning revisorerne dervid öfverskridit sin befogenhet. Jag råkade då med den ärade talaren i en kontrovers och — jag tillstår det — jag höll då icke vidare på min åsigt och fick icke heller vi-
dare rätt, men i den tvist, som då fördes, vågade jag anmärka att äfven i en del frågor, som rörde revisionen af statsverket, fans åtskil-
ligt anmärkningsvärdt i afseende på revisorerens sätt att uppfatta sin befogenhet. Jag åsyftade då äfven denna punkt och jag anhåller, för att styrka min åsigt i frågan, att få uppläsa ett par rader af Stats-
Utskottets nu föredragna utlåtande. Utskottet säger: "redan uti un-
derdånig skrifvelse af den 29 juni 1875 hemstälde af anförda skäl Förvaltningen af sjöärendena, att, jemte vidtagande af åtskilliga an-
dra ändringar i planen för dockanläggningen, portöppningen måtte göras 70 fot bred i stället för endast 60 fot samt af 25 fots i stället för 23 $\frac{1}{2}$ fots djup — således precis detsamma som den förste tala-
ren påyrkade — "men jemlikt nådigt bref af den 22 näst påföljde Juli fann Kongl. Maj:t, som i öfrigt godkände Förvaltningens af sjöären-
dena ändringsförslag, ej skäl bifalla dess hemställan om portöppningens vidgande" — således ett helt år förr än 1876 års statsrevision hade fullgjort sitt uppdrag. Nu tillåter jag mig, att, ehuru jag är full-
komligt öfvertygad om att de då varande revisorerne hade fullständig kännedom om Regeringsformen, uppläsa dess 90 § så lydande: "Un-
der Riksdagen, dess Kamrars eller Utskotts öfverläggningar och pröf-
ning må icke uti något annat fall eller på något annat sätt, än grund-
lagarne bokstafligen föreskrifva, komma frågor om embets- och tjen-
stomäns till- och afsättande, *regerings-* och domaremakternas beslut, resolutioner och utslag, enskilde medborgares och korporationers för-
hållanden, eller verkställigheten af någon lag, författning eller inrätt-
ning." Jag vet icke om mitt omdöme missleder mig, men om man bokstafligen tolkar grundlagen, så synes mig den upplästa § i detta

fall hafva full tillämpning. Här föreligger ett regeringsbeslut af den 22 Juni 1875, och jag tror, att icke ens den mest hårdagna tolkning af § kan leda till den åsigten, att revisorerne egt den ringaste befogenhet att afhandla en fråga, som varit föremål för ett regeringsbeslut. Hafva revisorerne, om de äro ledamöter i Riksdagen, eller någon annan riksdagsman någon anmärkning mot ett regeringsbeslut, må de då säga i Kammaren: det är anledning till anmärkning mot Herr Statsrådet och Chefen för det departement, till hvars handläggning frågan hör, eller må revisorerne hos Stats-Utskottet begära, att detta Utskott till Konstitutions-Utskottet gör en dylik framställning. Men jag är fortfarande af den åsigten, att vi icke böra låta statsrevisorerne eller några andra delegerade af Riksdagen, så att säga, på fri hand afgöra hvad de hafva rätt att granska, ty då vet jag sannerligen icke hvarest det skall stanna. Jag bekänner också att jag är ur stånd att fatta hvilket ord uti den af talaren åberopade 7 § i instruktionen för revisorerne skulle kunna berättiga revisorerne att inlåta sig på denna fråga. Jag vill icke yttra mig om sjelfva saken, men hvad jag vågar nämna är, att vi måste försöka att i tid afvända dessa revisorerne sträfvanden att öfverskrida sin befogenhet; ty följden, om det skulle fortgå på detta sätt, blefve den, att vi finge en två månaders riksdag ena delen af året och en fyra månaders på den andra. Jag skulle, såsom jag redan nämnt, icke hafva upptagit Kammarens tid, om den förste årade talaren åtnöjt sig med Stats-Utskottets framställning; och jag slutar med en hemställan om bifall till denna framställning.

*Ang. dock-
byggnaden vid
galärvarvet i
Stockholm
(Forts.)*

Herr Adlersparre: Jag har endast begärt ordet för att frikalla mig och hvar och en af dem, hvilkas utlåtande jag åberopat, från att hafva haft en så opraktisk tankegång, som att, sedan portöppningen blifvit fullbordad, man först efter utbrottet af ett krig borde företaga sig att utvidga sjelfva dockan. Sannerligen, jag har för mycken erfarenhet af lifvet för att kunna hysa en så barnslig tanke. Jag vet, och andra veta det äfven, huru det skett vid dockbyggnader uti andra länder. Man har der från början gifvit portöppningen dess erforderliga dimensioner och först efteråt, i mån af tillgångar och arbetstid, så småningom utvidgat byggnadens öfriga delar.

Med anledning af Herr Stråles yttrande vill jag blott nämna, att revisorerne uti förevarande fråga ej hade någon annan handling för sig tillgänglig än det emellan Förvaltningen af sjöärendena och den civile byggnadsingenjören upprättade kontraktet. De upplysningar, som sedermera i ämnet erhållits, tillkommo först några månader efter revisorerne sammanträde. Jag nämner detta, ehuru för sjelfva frågan af oväsentlig vigt.

Hvad slutligen beträffar tolkningen af både sjette och sjunde §§ uti instruktionen för Riksdagens revisorer öfver statsverket, inskränker jag mig till att bedja Herr Stråle afvakta tryckningen af sistlidne Onsdags diskussionsprotokoll, då jag hoppas han deri skall finna

Ang. dock-
byggnaden vid
galärvarvet i
Stockholm.
(Forts.)

en nöjaktig tolkning af nämnda §§. Nu har jag ingen lust att upp-
saga Kammarens tid med att åter upprepa hvad jag då yttrade.

Herr Lyttkens: Jag har icke begärt ordet för att inlåta mig i tvisten rörande portöppningens lämpliga storlek och dockans dimensioner i öfrigt, ty jag måste bekänna, att jag icke eger någon sakkunskap för att kunna bedöma detta ämne. Men den omständigheten, att man nu för andra gången försökt att göra inskränkning uti statsrevisorernes behörighet att framställa anmärkningar uti alla de fall rörande statsförvaltningen, der de anse sådana vara erforderliga, har föranlett mig att nu taga till ordet. Mycket riktigt har man anmärkt, att hvarken statsrevisorerna eller Riksdagen bör inlåta sig på att bedöma tekniska detaljsaker, om hvilka de ej kunna ega tillräcklig sakkunedom; och det vore i sanning ganska oklokt, om Riksdagen skulle vilja t. ex. bestämma huru ett lokomotiv skulle vara konstrueradt, om hjulen skulle vara af den eller den beskaffenheten o. s. v., i hvilket hänseende Riksdagen kunde betraktas såsom en teknisk komité. Nej sådana ämnen äro af beskaffenhet att i vanliga fall ej böra och kunna afgöras af en så stor församling som Riksdagen, hvilken icke heller är samlad för ett dylikt ändamål. Men derföre må man ej säga att Riksdagen och dess revisorer icke hafva rättighet att yttra sig öfver en sådan fråga, samt statsrevisorerna ej hafva rätt att fästa Riksdagens uppmärksamhet på dylika. 7 § uti instruktionen för statsrevisorerna lemna revisorerne rätt att yttra sig öfver allt, som rör statsförvaltningen, äfven för andra år än det, under hvilket revisionen sammanträder. Och om revisorerne ej hade en sådan rätt, hvartill skulle då alla dessa resor, som af dem årligen göras, såsom till fästningar och landtbruksinstitut med flera inrättningar, eljest tjena. Men hittills har jag ej hört någon inom Kammaren påstå att dessa resor äro olämpliga. Och om det anses lämpligt att revisorerne granska ett landtbruksinstituts förvaltning och med anledning deraf anmäla för Riksdagen, att det skötes mer eller mindre väl, måtte det äfven vara dem tillåtet att efter skedd granskning för Riksdagen anmäla, att krigsförvaltningen i en eller annan detalj är mer eller mindre tillfredsställande. Att revisorerne böra iakttaga all möjlig försigtighet vid framställandet af sina anmärkningar, så att de ej i det ena eller andra fallet träda grannligheten för nära, det är jag lika villig som skyldig att erkänna; men att fränkänna revisorerne all rätt att göra anmärkningar eller framställningar i likartade fall med det hvarom här är fråga, detta måste jag motsätta mig. Om t. ex. revisorerne finna att regeringen köper gevär, som äro 50 procent dyrare än hvad de kosta vid våra egna faktorier, och revisorerne i sådant fall icke egde befogenhet att göra anmärkning deremot, så kunde ej heller Riksdagen få kännedom om förhållandet, enär endast genom revisorerne anmälan Riksdagens uppmärksamhet kunde derpå fästas. Af alla dessa skäl har jag ansett mig böra understödja den statsrevisor, som nyss kämpat för revisorerne rättigheter, och derför har jag begärt ordet. Jag anser nemligen att, om man beröfvade revisorerne rättigheten att göra anmärkningar af ifrågavarande beskaffenhet, skulle

detta vara liktydigt med att förtaga revisionen den högre betydelse som den verkligen har. Ty den skulle i sådant fall sjunka ned till en, om jag så må säga, siffergransknings- eller, snart sagdt, en adderingskomité, och då kan man så gerna först som sist taga bort hela revisionen. För min del skulle jag dock icke vilja afkläda revisionen någon af de rättigheter, densamma hittills ansetts böra utöfva, utan snarare vilja göra densamma ännu mer verksam och kraftig än hittills.

*Ang. dock-
byggnaden vid
galärvarvet i
Stockholm.
(Forts.)*

Med detta mitt anförande har jag afsett att för min ringa del nedlägga en protest mot försöket att beröfva revisionen rättigheten att låta komma till Riksdagens kännedom de anmärkningar, som densamma ansett sig befogad att göra.

Friherre Leijonhufvud: Jag ber endast att i afseende å denna punkt få återropa hvad jag vid denna Kammares sammanträde nästlidne Onsdag anförde, då 22 punkten i detta betänkande här var under afgörande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 25.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja för ändring och tillbyggnad af östra magasinshuset å Skeppsholmen, så att detsamma kunde till kasern användas, 181,440 kronor och till ny byggnad för skeppsgosseinrättningen i Karlskrona 395,000 kronor, hvaraf 133,000 kronor för år 1878 erfordrades, äfvensom till betäckande af sålunda till nybyggnader för år 1878 erfordrerliga 314,440 kronor anvisa å extra stat för samma år kronor 70,000: —

*(Om anslag till
kasernbygg-
nadsarbeten.)*

samt medgifva, att för ändamålet måtte få användas ej mindre återstående behållningen å det vid sistlidne riksdag ur riksstaten uteslutna anslag till båtsmäns förseende med kojor och täcken, beräknad till ett belopp af „ 14,440: —

än äfven det belopp, hvilket, i följd af öfverflyttningen till statsverket af gemenskapens vid flottan och lotsverket pensionering, skulle af direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan enligt nådiga brefvet den 24 November 1876 till statsverket öfverlemnas eller „ 230,000: —

Kronor 314,440: —

Och hade Utskottet som i förevarande punkt utlätit sig öfver berörda nådiga framställning, i anledning af densamma hemställt:

att Riksdagen måtte, med bifall till hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseenden föreslagit, på extra stat för år 1878 anvisa till fyllnad i utgifterna för i fråga varande byggnadsarbeten ett belopp af 70,000 kronor.

Efter uppläsning af denna hemställan, mot hvilken Herrar *E. Key*,

Om anslag till kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)

Liss Olof Larsson, P. O. Hörnfeldt, O. B. Olsson, Jonas Andersson, J. E. Johansson, Sven Nilsson i Efveröd och Gustaf Jonsson inom Utskottet reserverat sig, anförde:

Herr E. G. Boström: Emot Stats-Utskottets i nu föredragna punkten gjorda hemställan ber jag att få yttra några ord. Utskottet har föreslagit beviljande af medel till åtskilliga kasernbyggnadsarbeten. Men om man genomgår Herr Statsrådet och Chefens för Sjöförsvarsdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet, hvilket yttrande såsom bilaga åtföljer den Kongl. propositionen, finner man, att kostnadsförslaget till ifrågavarande byggnader icke blifvit af Kongl. Maj:t fastställda. Mig synes det icke vara fullt lämpligt att ständigt bevilja anslag till uppförande af hus, om hvilkas utseende man ej kan göra sig någon föreställning. Och för denna min åsigt hemtar jag särskildt stöd uti det sätt, på hvilket den nya byggnaden för sjökrigsskolan är ämnad att uppföras. Såsom Herrarne torde hafva sig bekant, begärde Kongl. Maj:t af 1875 års Riksdag anslag till denna byggnads uppförande. Denna Kongl. Maj:ts framställning blef då visserligen afslagen, men förnyades vid 1876 års riksdag. Så väl från Förvaltningen af sjöärendena som Stats-Utskottet och åtskilliga ledamöter af denna Kammare framställes emellertid anmärkning mot det sätt, på hvilket byggnaden var ämnad att inredas. Med anledning häraf anförde Herr Sjöministern under det frågan diskuterades inom Kammaren, att byggnadsritningen ännu icke blifvit af Kongl. Maj:t fastställd, men att Herr Sjöministern, om Riksdagen beviljade för ändamålet erforderliga medel, skulle, för så vidt han fortfarande vore Konungens rådgifvare, se till att byggnaden blefve på bästa sätt anordnad. Anslaget blef också af Riksdagen beviljad; och uti den skrifvelse, hvaruti Riksdagen anmälde detta sitt beslut för Kongl. Maj:t, heter det, bland annat: "att så väl chefen som ett kadettbefäl har bostad inom skolan torde vara nödigt, då femte och sjetten klassernas kadetter skola vara der boende", hvarjemte Riksdagen uttalade den förväntan, att byggnaden blefve inredd hufvudsakligen till skola. Jag har emellertid varit i tillfälle att taga den af Kongl. Maj:t numera fastställda ritningen i betraktande och deraf funnit, att byggnaden icke inrymmer en enda bostadslokal för eleverne men väl en storartad våning för chefens räkning. Och för att Herrarne må få ett begrepp om, huru storartad denna våning är, kan jag anføra, att till densamma hör en sal, som är 35 $\frac{1}{2}$ fot lång och 19 $\frac{3}{4}$ fot bred. Då man således ser huru de löften blifvit uppfyllda, som Herr Sjöministern gaf vid förra riksdagen, synes det mig icke lämpligt att vidare bevilja betydliga anslag till uppförande af byggnader för flottans räkning, utan att Riksdagen varit i tillfälle granska de af Kongl. Maj:t fastställda ritningarne; och af detta skäl yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Men jag har äfven ett annat skäl för detta yrkande. Såsom Herrarne torde finna af betänkandet, är meningen att för ändamålet använda, utom andra medel, de 230,000 kronor, som enligt nådiga brefvet den 24 November 1876 skola af direktionen för amiralitetskrigsmanskassan till statsverket öfverlemnas. Vi veta, att kassans

målsmän 2:ne gånger blifvit tillfrågade, om de ville ingå på detta förslag, men båda gångerna svarade de nej; vi veta äfven, att en rättslärard under Onsdagens debatt inom denna Kammare betecknade Kongl. Maj:ts beslut i denna sak såsom varande på gränsen emellan obillighet och orättvisa; men vi veta ej, om Sveriges lag tillstod Kongl. Maj:t att förfoga öfver medel, som tillhöra enskilda korporationer. Till dess denna fråga blifvit afgjord, synes mig ej skäl, att Riksdagen deltaga i dispositionen af i fråga varande medel.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, yrkar jag afslag å Utskottets i nu föredragna punkten gjorda hemställan.

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter: Den siste ärade talaren har yttrat, att ritningarne till förevarande kasernbyggnad icke blifvit af Kongl. Maj:t granskade. Detta påstående är dock ej öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Att dessa ritningar icke blifvit af Kongl. Maj:t fastställda, det är sant, men granskade hafva de dock blifvit. Det heter visserligen uti mitt underdåniga yttrande till statsrådsprotokollet angående denna fråga, att ritning och kostnadsförslag till skeppsgossekasernen i Karlskrona ännu icke hade inkommit till Förvaltningen af sjöärendena och således icke heller hade kunnat af Förvaltningen pröfvas, när Förvaltningen ingaf sitt förslag, men denna omständighet har dock ej utgjort hinder för att dessa handlingar blifvit granskade hos Kongl. Maj:t. Och sedan Kongl. Maj:t vid denna granskning gjort vissa förändringar i kostnadsförslaget, blef detta öfverlemnadt till Förvaltningen af sjöärendena, på det denna myndighet måtte blifva i tillfälle att afgifva infordradt utlåtande i ämnet, som jag hoppades skulle kunna afgifvas i så god tid, att Stats-Utskottet kunde fått del deraf, innan det tog frågan under ompröfning. Men detta har ty värr ej inträffat, till följd deraf att denna hufvudtitel så tidigt företogs till behandling.

Den talare, som senast hade ordet, berörde äfven en fråga, som visserligen nu ej föreligger, men med anledning af hvad han derom anförde kan jag ej underlåta att yttra några ord. Jag menar frågan om lokalen för sjökrigsskolan. Den ärade talaren åberopade derunder hvad jag under diskussionen angående denna fråga vid sistlidne riksdag yttrade uti denna Kammare, nemligen att jag skulle noggrant tillse, att utrymmet uti den då ännu icke uppförda byggnaden skulle i främsta rummet användas till beredande af ljusa och rymliga lokaler för kadetterna. Och förmenade Herr Boström att detta löfte icke vore uppfyllt. Jag vågar dock påstå att hvad jag då utlofvade blifvit iakttaget till alla delar. Men om Herr Boström i år liksom förra året behagar att inlägga uti chefens boställsvåning en sal, som är afsedd att användas till helt annat ändamål än bostad, så är detta något som jag ej rår för. Det har nemligen påståtts, att i samma våning der chefen skulle få sina rum, hvilkas antal ej blir större än nödigt, skulle inrymmas en större sal. Denna sal är dock afsedd för hållande af föreläsningar för officerarne, hvilket väl må anses för ett lofigt ändamål. Ett annat dess ändamål, som äfven torde vara tillät-

*Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten
(Forts.)*

Om anslag till
kasernbygg-
nadsarbeten
(Forts.)

ligt, är att der möjligen kommer att förvaras modeller. Chefen har deremot intet med denna sal att göra.

Vidare har sagts, att i den ifrågavarande byggnaden icke skulle finnas bostadsrum för kadetter och kadettbefäl. Detta påstående är dock icke heller riktigt. Visserligen synes af de uppgifna ritningarne, på hvilka Herr Boström stöder sig, att ett par rum å nedra botten äro afsedda för modellsal och laboratorium, men då just dessa behof komma att fyllas genom den ifrågavarande stora salen invid chefens bostadslägenhet, kan modellsalen användas till logement för kadetterne och lemnar härför tillräckligt utrymme.

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: Den talare, som i denna fråga först hade ordet, uttalade såsom skäl för afslag å föredragna punkten den anmärkning, att uti det deri omförmälda anslag ingick ett belopp af 230,000 kronor, hvilka skulle vara en enskild korporations tillhörighet, men, att ännu icke vore den tid kommen, då Konungen i Sverige egde efter svensk lag rättighet att disponera en enskild korporations medel. Det är i anledning af detta yttrande jag ber att få säga några ord.

Jag kan för min del icke finna, att amiralitetskrigsmanskassan kan anses såsom en enskild korporations tillhörighet. Det för densamma den 26 Oktober 1838 utfärdade reglemente gifver dertill ingen anledning. Detta reglemente innehåller i sin 1:sta § en försäkran att denna kassa skall "bibehållas oförkränt nu och framdeles vid dess fonder och inkomster till understöd för Vår Flottas Stater, deras i Fäderneslandets tjenst förlamade, vanföre blifna, gamla och orkeslösa embets- och tjenstemän samt betjente, deras enkor och oförsörjda barn, jemte Lots- och Fyrningsstaterna samt all gemenskap vid Vår Flotta." Denna försäkran lärer väl dock icke kunna så tolkas, att ingen förändring skulle någonsin få göras vid kassans fonder och inkomster, utan endast så att man ville betrygga pensionsanstalten och bibehålla den vid oförminskade inkomster. En annan tolkning har åtminstone icke hittills blifvit följd. § 3, som uppräknar kassans inkomster, innehåller en mängd titlar, af hvilka flera redan blifvit förändrade genom Konungs och Riksdags gemensamma beslut, utan att kassans styrelse ens deröfver varit hörd. Dessutom lärer väl knappast finnas något menckligt, som icke behöfver undergå förändring. Reglementet innehåller också sättet huru sådana förändringar i afseende å denna kassa skola kunna ske. I 13 § af reglementet konstitueras staternas styrelse af denna kassa, genom att bestämma hvilka som skola deltaga så väl i val till ledamöter samt revisorer som ock i öfverläggningar rörande sådana kassans angelägenheter, hvaröfver *yttranderätt* staterna tillkommer. I 22 § heter det "Som Wi öfver alla ärenden, hvilka angå Vår Flottas Krigsmanskassa och på Vår egen nådiga pröfning ankomma, i nåder vilje höra Direktionen, så skall det åligger densamma att göra sig noga bekant med kassans tillstånd, tillgångar och skyldigheter, för att alltid kunna i underdånighet lemna Oss en klar och riktig åsigt af hvarje ärende, som till Vårt Nådiga afgörande hemställes." Vidare står det i 115 § att revisorerne "ålliger pröfva

kassans tillstånd, om den med sina närvarande inkomster kan fullgöra sina utgifter, om den antingen så förkofrats, att densamma utöfver den årliga behållning, som påräknas bör, kan åstadkomma tillökning i pensionsfonderna och förhöjning i enkors och barns gratial, eller om dess tillgångar genom tillfälliga händelser så förminskats, att större bidrag af Amiralitets-staterna eller nedsättning af gratialen deraf blifver en följd. I båda fallen böra Revisorerna härom med Direktionen noga öfverlägga, hvarefter förhållandet skall *till Amiralitetsstaternas kännedom och yttrande* framställas samt sedan genom Direktionen till *Wårt Nädiga afgörande* i underdånighet anmälas, på sätt i 117 § stadgas.“ Revisorerna kunna vidare, enligt sistnämnda §, “föreslå de förändringar i reglementet, hvilka, efter skedd pröfning och *Amiralitetsstaternas hörande*, böra af Direktionen *hos Oss till ompröfning* i underdånighet anmälas, på sätt nästföljande moment innehåller.“

All beslutanderätt är sålunda i reglementet uttryckligen ensam förbehållen Kongl. Maj:t, och endast yttranderätt är tillförsäkrad direktionen och kassan rörande dess angelägenheter, hvarjemte revisorerna ega framställa förslag till ändringar i reglementet.

Nu har Kongl. Maj:t i förevarande ärende hört icke allenast direktionen, hvilken icke ansåg nödigt att höra staterna, utan äfven infordrat dessa staters yttrande. Detta har utfallit nekande, det är sant; och ehuru några skäl emot den af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutade åtgärd dervid icke framdragits, som kunde inverka på frågans bedömande, är det dock ganska naturligt, att äfven ett blott nej, uttaladt af flottans församlade fullmäktige, skulle i och för sig ega ganska stor vikt. Det skulle likväl hafva egt än större vikt, om alla de, hvilkas rätt denna fråga egentligen rör, haft ett ord med i förvaltningen af denna kassa. Kassan hade nemligen skyldighet att pensionera icke blott flottans befäl utan äfven dess gemenskap, men endast flottans befäl är representeradt vid förvaltningen af kassan, och så vidt jag kan finna, är denna fråga för befälet och underbefälet temligen likgiltig, men eger deremot för gemenskapen det största intresse. Konungens och Riksdagens beslut afsåg, att kassan skulle efter en noggrann beräkning fördelas på det sätt, att, för bibehållande af befälets pensionsrätt orubbad, så stor del af kassan afsattes, som, i förhållande till dittills utgående pensioner till både befäl och manskap, ansågs böra reserveras för befälets räkning. Den andra delen deremot, af hvilken afkomsten ansågs proportionsvis motsvara manskapets dittills varande pensionering, skulle från kassan afskiljas, och staten ensam öfvertaga pensioneringen af manskapet; och detta på sådant sätt, att manskapet icke allenast befriades från de afgifter, hvilka de sjelfve förut fått betala till pensionskassan, utan äfven fick sina pensioner fördubblade. För min del tror jag att flottans officerscorps bör vara Kongl. Maj:t tacksam för att regeringen oaktadt deras nekande befriat dem från ansvaret att hafva beröfvat sitt manskap en så stor fördel.

Herr E. G. Boström: I anledning af hvad Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet nyss yttrat, att de ifrågavarande

Om anslag till
kasernbygg-
nadsarbeten.
(Forts.)

ritningarne visserligen voro af Kongl. Maj:t granskade men icke ännu fastställda, enär de blifvit till Förvaltningen af sjöärendena för utlåtande remitterade, vill jag endast erinra, att ritningar, som icke blifvit fastställda, icke äro något att lita på. Ett exempel härfå lemna just sjökrigsskolan, då nemligen vid begäran af anslag till denna byggnad inga fastställda ritningar utan endast ett program, likasom förhållandet nu är, förelades Riksdagen.

Beträffande den af mig framställda anmärkningen om den uti sjökrigsskolans lokal tillämnade sal, har Herr Statsrådet förklaradt det jag begätt ett misstag i min uppgift, att denna sal skulle tillhöra chefens boställsvåning. Jag beklagar dock, att jag är i tillfälle att med säkerhet bestrida detta Herr Statsrådets påstående; jag har nemligen icke denna gång, såsom vid förra riksdagen, litat ensamt på mitt minne utan äfven gjort, anteckningar. Det är sant att i andra våningen finnes en lokal, afsedd för 60 lärjungar, men utom denna finnes ännu en sal i chefens privata våning, och det är salen i denna våning, hvars dimensioner jag nys uppgaf.

Vidare har Herr Statsrådet yttrat, om jag rätt uppfattade honom, att de lokaler, som enligt ritningarne skulle användas till modellsal och laboratorium, komme att i stället användas till bostad för eleverne. Med anledning häraf skall jag bedja få nämna något angående byggnadens samt särskildt de sistnämnda lokalernas läge. Oaktadt på Skeppsholmen finnas högt belägna trädgårdar, passande till byggnadstomter, har man förlagt denna skola till en sumpig, ohelsosam trakt nära sjön emellan förrådshusen och långa raden. För att påträffa fast grund har man måst gå ned 15—19 fot under marken vida under saltsjöns yta. Detta har gjort, att källare ej kunnat inredas inom grundmurarne, utan hafva dessa blifvit förlagda i bottenvåningen, som kommer att ligga ungefär i nivå med saltsjöns yta, och som utom bostäder för betjenningen upptages af modellsal och laboratorium. Ar det nu meningen att dessa så belägna rum skola användas, i stället för det ändamål hvartill de enligt ritningen äro ämnade, till logement för eleverne, då beklagar jag i sanning dem. Aldrig kunna rum, med golf belägna helt nära sjöns nivå och dertill liggande bredvid källare, blifva helsosamma att bebo.

Hvad dispositionsrätten öfver amiralitetskrigsmanskassan beträffar, må det förlåtas mig att jag derom hyser en annan åsigt än Hans Excellens Statsministern, som ville vindicera denna rätt åt Kongl. Maj:t på grund af det för nämnda kassa gällande reglemente. I § i detta reglemente lyder sålunda: "Amiralitetskrigsmanskassan, som år 1642 tillkommit och blifvit grundlagd af amiralitetsstaterna genom *enskilda sammanskott*, sedermera af Sveriges fordna regenter, Våra glörlöfdeste företrädare, med synnerlig Kongl. nåd omfattad, med donationer understödd och genom flera Kongl. författningar såsom staternas *egen* kassa ansedd, samt försäkrad om hägn och beskydd för *allt intrång och sammanblandning med andra verk och stater*, bibehålles oförkränkt och framdeles vid dess fonder och inkomster" etc. Vid sådant förhållande anser jag också, att dessa fonder äro delgarnes egendom, öfver hvilken de ensamme hafva att förfoga. Det

*Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)*

måste derföre förefalla mig underligt, att Kongl. Maj:t nu, trots delegarnes gensägelse, söker tillegna sig någon dispositionsrätt. Jag har härvid gjort mig den frågan: hvartill tjenar det väl att i denna sak tillfråga delegarne, om man på förhand beslutat sig för att icke fästa något afseende vid deras mening? Icke behöfver väl Kongl. Maj:t nu mer än förr göra sig till målsman för flottans gemenskap, då ju dess rättigheter och intressen alltid hafva blifvit tillgodosedda af flottans officerare. Om man vill söka ändring i dessa förhållanden, så måste sådant ske genom att vidtaga förändringar i ofvannämnda reglemente.

Hvad särskildt beträffar några af de af Herr Statsministern citerade §§ ur detta reglemente, såsom t. ex. den 22, uti hvilken det bland annat heter, att direktionen endast har skyldighet att svara på Kongl. Maj:ts frågor angående kassans ställning, och 115 §, som talar om att Kongl. Maj:t skall underrättas om, huruvida kassans ällning är sådan att den kan fullgöra sina utgifter, om kassan anngen så förkofrats, att den kan åstadkomma tillökning i pensionsfönderna, eller, om den, genom tillfälliga händelser, så förminskats att större bidrag af amiralitetsstaterna eller nedsättning af gratialen deraf blifver en följd, så ådagaläggas derigenom endast att Kongl. Maj:t ansett saken vara af den vigt att han vill vid hvarje tillfälle fullständig kunskap om kassans affärsställning. Men icke är detta, att Kongl. Maj:t skulle hafva rätt att mot delegarnes vilja förfoga öfver kassans medel. Icke heller innebär den omständigheten att statsverkets bidrag till pensioneringen utbetalas genom kassan, någon rättighet för Kongl. Maj:t att disponera öfver kassans tillgångar. Jag antager nemligen att sådant sker för vinnande af enkelhet och reda så väl i räkenskapsföringen som för pensionstagarne.

Slutligen nämnde Herr Statsministern, att det varit först efter en noggrann uträkning, som regeringen beslutit sig för att disponera öfver ifrågavarande 230,000 kronor af nämnda kassa. Att denna utredning varit noggrann vill jag ej bestrida, men ett faktum är, att direktionen ansett 200,000 kronor vara den summa som vore den rätta. Det enklaste sättet att i denna fråga komma från allt bråk och undvika alla omgångar, synes hafva varit att man, såsom representanten för Upsala i förrgår anmärkte, minskat kassans kreditiv med ett belopp motsvarande afkastningen af det kapital, man nu vill afhända kassan.

Jag har för tillfället icke vidare att tillägga i denna sak.

Herr Key: Som Herrarne finna, är vid nu föredragna punkt en reservation afgifven. Genom tryckfel har i reservationen denna punkt fått ordningsnummern 23 i stället för 25, på hvilket misstag jag till en början ber att få fästa uppmärksamhet.

Hvad derefter sjelfva saken beträffar, får jag säga att det naturligtvis icke kan tillkomma Stats-Utskottet att falla Konstitutions-Utskottet i embetet. Om derföre en och annan af reservanterne varit tveksam, huruvida det låge inom Riksdagens befogenhet att till nu föreslagna ändamål anvisa ifrågavarande medel, så har detta tvifvel icke varit det egentliga eller hufvudsakliga skälet till den af-

Om anslag till gifna reservationen, ehuru sagda tveksamhet, åtminstone hvad mig angår, till densamma onekligen medverkat.

kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)

Det hade varit önskligt att dessa begge anslagsfrågor, nemligen den om ändring och tillbyggnad af östra magasinshuset å Skeppsholmen samt den om ny byggnad för skeppsgosseinrättningen i Karlskrona icke blifvit i Kongl. Maj:ts proposition sammanblandade, emedan åtminstone jag för min del och, såsom jag tror, äfven öfrige reservanter icke hafva något att anmärka mot beviljande af det begärda anslaget till det förra, men väl mot det senare byggnadsförslaget. Då nu emellertid dessa begge anslagsfrågor blifvit i den Kongl. propositionen sammanblandade, så har Utskottet också svårligen kunnat göra annat än behandla dem gemensamt. Följden häraf blir troligtvis den, att begge frågorna komma att dela samma öde, nemligen att antingen båda beviljas eller afslås.

Det främsta skälet, hvarföre reservanterne icke kunnat biträda Utskottets beslut är helt enkelt att finna i Bil. 4 sid. 120 af Kongl. Maj:ts proposition. Kostnadsförslaget för skeppsgosseinrättningen i Karlskrona, hvilket först beräknades till 350,000 kronor hade sedermera befunnits för lågt beräknadt, hvarföre ett nytt kostnadsförslag, slutande på en summa af 450,000 kronor måst uppgöras.

Ritningarne till detta hus men icke kostnadsförslaget hafva företetts i Stats-Utskottet, och å sidan 120 i den bilaga, jag tillåtit mig citera, finner man, att "med afseende å angelägenheten af en större kasernbyggnad och undervisningslokal för denna inrättning", men "rörande hvilken byggnad fullständigt kostnadsförslag ännu icke hade inkommit och således icke heller hade kunnat pröfvas", Chefen för Sjöförsvarsdepartementet ändock, i likhet med Förvaltningen af sjöärendena, hemställer att "en summa af 450,000 kronor måtte af Eders Kongl. Maj:ts hos näst sammanträdande Riksdag för ändamålet begäras". Vi reservanter hafva ansett att man icke gerna bör bevilja anslag till en byggnad, till hvilken kostnadsförslag ännu icke blifvit granskadt och godkänt, och hafva fördenskull så mycket mindre kunnat biträda Utskottets åsigt, som en dylik tvekan kan väl motiveras ej blott af den omständigheten, att till och med anslag till byggnader, hvilkas kostnadsförslag vid anslagets beviljande blifvit behörigen pröfvade och godkända, efteråt funnits otillräckliga för ändamålet, så att man nödgats komma till Riksdagen med begäran om tillskott för byggnadernas fullbordan, utan äfven deraf att man till detta hastverk vill använda icke ostridigt disponibla tillgångar, utan sådana om hvilkas användning tveksamhet kan råda. Är då en sådan skyndsamhet af nöden och, om så är, hvarför icke hafva haft kostnadsförslaget i ordning, och hvarför anvisa *just dessa* omtvistade medel?

Under sådana förhållanden ligger både den farhågan nära till hands, att, sedan kostnadsförslaget en gång blifvit godkänt, dessa 450,000 kronorna skola befinnas vara otillräckliga och äfven den tanken att man gerna kan dröja med afgörandet ännu ett år, till dess tveksamheten både i det ena och det andra aiseendet hunnit att lemna rum för mera visshet.

Dessa förhållanden med det opröfvade kostnadsförslaget, jemte den tveksamhet, som kan råda i afseende på just dispositionsrätten öfver en del af de för ändamålet afsedda medlen, hafva vi ansett innebära tillräckliga skäl för sakens uppskjutande tills vidare, helst det icke kan stå så för lifvet, att man nu behöfver vara tvungen att uttala sig och besluta i frågan; må densammas afgörande uppskjutas och under tiden hinna blifva fullständigt granskad och utredd. Af dessa skäl hafva vi, reservanter, tvekat att med vår röst biträda Utskottets förslag. Något bestämdt yrkande gör jag emellertid icke nu.

*Om anslag till
kasasbyggnadsarbeten.
(Forts.)*

Herr Rydin: Vid denna punkt har diskussionen införts på frågan om lagligheten eller olagligheten af öfverflyttningen från amiralitetskrigsmanskassan till statsverket af de 230,000 kronorna. Jag vill derom blott nämna, att denna fråga redan är afgjord. Kongl. Maj:t har deri fattat sitt beslut. Beslutet har gällande kraft samt kan och bör således icke det minsta inverka på anslagsfrågan. Anser man således behofvet af anslaget vara konstateradt, bör numera frågan om berörda öfverflyttning icke vidare utöfva någon verkan på beslutet i afseende på det begärda anslaget.

Då denna fråga vidrörts af Hans Excellens Statsministern vill jag vidare nämna, att tvenne olika sätt för besluts fattande deri förelegat. Det ena sättet var det, som af Kongl. Maj:t antagits, och skälen därför, hvilka af Hans Excellens i hans yttrande nyss utvecklats, voro i Konstitutions-Utskottet bestämmande för att icke någon åtgärd i anledning af detta beslut skulle vidtagas enligt 106 § Regeringsformen, den enda § som kunnat ifrågakomma att på detta fall tillämpas. Ett annat sätt, utom det att låta saken förfalla, hade deremot varit att, sedan staterna sagt nej, man minskat kreditivbeloppet för officerarnes pensionering med hvad som motsvarar räntan å 230,000 kronor och derigenom bibehållit åt vederbörande den rätt, som embetsmannacorpser alltid hafva till de kassor, till hvilka de lemna bidrag; och såvidt jag känner, är detta första gången regeringen mot nämnda vederbörandes bestridande begagnat sin rätt till det yttersta för genomdrifvande af ett beslut, som den ansett nyttigt.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Adlersparre: Jag hade icke ämnat uppträda i denna fråga utan helt tyst gifva min röst för bifall till Utskottets förslag; men sedan diskussionen numera inkommit på ett annat område, och jag icke vill låta de talare, som der förfäktat de åsichter, jag i hufvudsak gillar, ensamme kläda skott, nödgas äfven jag deltaga i striden.

Ehuru jag alltså såsom jag nyss nämnde, ej hade ämnat yttra mig i den föredragna frågan utan endast rösta för bifall, tillstår jag dock, att jag kände mig obehagligt berörd af att finna hurusom dessa 230,000 kronor, i trots af delegarnes vägran, nu skola till statsverket öfverflyttas och der spårlöst försvinna. Jag hade helst önskat, att dessa medel hade afsatts för att af Statskontoret förvaltas såsom en särskild fond till sitt bestämda ändamål, nemligen gemenskapens pen-

Om ansölg till
kaserne-
nadsarbeten
(Forts.)

sionering, och sålunda för all framtid blifva en erinran till Riksdagen om dess förpligtelser.

Men det var icke derom jag tänkte att nu yttra mig. Af Hans Excellens Statsministern hafva yttrats några ord, hvilka, om jag fattade honom rätt, jag icke kan undgå att till besvarande upptaga, nemligen att vid staternas sammankomst inga skäl gäfvos för deras vägran, äfvensom att befälet borde hafva insett fördelen för gemenskapen af att en sådan öfverflyttning skedde. Jag ber att med anledning deraf först och främst få nämna, att, enligt hvad jag har mig nogsamnt bekant, kassans delegare ganska väl insågo och erkände det goda syftet med öfverflyttningen af dessa 230,000 kronor. Och jag tror mig äfven kunna säga, att de icke skulle haft någonting emot att för detta syfte afsätta dessa 230,000 kronor såsom en särskild fond under deras egen kassadirektions förvaltning, samt att öfverlemna den årliga räntan deraf till statsverket. Men i stöd af reglementet fordrade de att få behålla sjelfva kassan fredad från alla ingrepp å statens sida. I följd häraf kunde de icke låta detta första steg tagas utan en öppen protest. De fruktade att, sedan Kongl. Maj:t en gång tagit detta första steg, det möjligen icke kunde vara så långt till nästa steg, eller med andra ord, att Kongl. Maj:t kunde taga jemväl återstoden af kassan, hvarigenom de alla, hvad pensioneringen vidkommer, skulle göras helt och hållet beroende af blifvande Riksdagar.

Jag och öfriga delegare med mig äro visserligen fullt öfvertygade att den *nu varande* regeringen icke skall taga detta nästa steg. Men ingen vet hvilka män som framdeles kunna komma till styret, och hvem vet hvad de kunna taga sig för under återopande af 1876 års prejudikat. Och hvem vet, sedan denna väg väl en gång beträddt, om man icke kan fortgå på den samma i fråga om hvilken annan kassa som helst? Denna fruktan var, såsom sagdt, enda anledningen till delegarnes vägran och icke någon som helst småaktighet. Och när de uttalade sin vägran, när de nekade att lemna från sig någon del af sin kassa, så skedde det med stöd ej blott af den nyss anförda § 1 i kassans reglemente, hvilken § icke af någon annan § motsäges, utan ock af andra konungaförsäkringar, deribland det ännu icke upphäfdade Kongl. brefvet af den 10 April 1772 stäldt till Amiralitetskollegium, der det heter: "På denna grund hafva ock Riksens Ständer vid flera Riksdagar försäkrat att ej vilja befatta sig med sådana mål, som röra Amiralitets Krigsmans Cassan; och från äldre tider har disposition öfver denna Cassa ankommit, endast på Wårt Nådiga förordnande efter Edert och Statens underdåniga tillstyrkande enligt Reglementet, hvilket genom flere både äldre och nyare Kongl. Bref och förordnanden blifvit gilladt och faststäldt."

På grund af dessa konungaförsäkringar trodde sig delegarne handla fullkomligt lojalt då de tillkännagäfvos sin vägran.

Jag är glad att hafva fått detta tillfälle att ådagalägga, att kassans delegare, som sagdt, icke handlat af någon småaktig bevekelsegrund, utan allenast af fullt befogad omtanka för eget och efterkommandes väl.

*Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)*

Herr Hedin: Herr Talman! Jag anhåller om afslag å den föredragna punkten. Jag skiljer mig här väsentligt från den talare, som näst i ordningen före mig haft ordet. Jag befinner mig nemligen i den föga angenäma ställningen att nödgas på det sätt skilja mellan sak och form i denna fråga, att jag måste tillerkänna absolut afgörande företräde åt den senare. Jag lemnar alldeles åsido frågan derom, huruvida de tillämnade byggnadsarbetena äro nyttiga och behöfliga eller till och med nödvändiga. Såsom frågan framträder för mina ögon, hör detta icke längre hit. Ty om Riksdagen skulle lemna det begärda anslaget på det sätt och i den form, Stats-Utskottet föreslagit, då fruktar jag — ja, det är min orubbliga öfvertygelse — att resultatet af ett sådant Riksdagens beslut skulle blifva en svår rättskränkning; hvarföre jag ock hoppas att Utskottets hemställan af Riksdagen förkastas.

Hittills har Riksdagen lyckligtvis icke tagit ett enda steg på denna farliga väg. Riksdagen står ännu kvar utanför den port, som öppnades i fjor, genom det då framlagda och af Riksdagen antagna förslaget om flottans pensionering. Ty i sistlidne års Riksdags skrifvelse N:o 43 heter det, att Riksdagen, under förutsättning deraf, att det belopp, som efter uppgjort förslag till delning af amiralitetskrigsmanskassans pensionsfond ansetts vara att tillgå för gemenskapens vid flottan och lotsverket pensionering, eller 230,000 kronor, till statsverket *öfverlemnas* — det är uttrycket — Riksdagen vill bifalla Kongl. Maj:ts förslag att statsverket för framtiden skulle öfvertaga denna gemenskaps pensionering utan vidare bidrag från den samma. Hvad som för öfrigt ligger i sakens natur, det är sålunda alldeles tydligt uttryckt i de ordalag, som användts, eller att Riksdagen, under förutsättning af att det och det beloppet *öfverlemnas*, vill bifalla att etc. Af hvem skall beloppet öfverlemnas? Naturligtvis af den som har rätt att svara ja eller nej. Lyssnade Riksdagen åter till Stats-Utskottets förevarande förslag och beslöte i enlighet dermed, så gjorde den sig med-ansvarig för en åtgärd, hvars karakter jag nyss betecknat och om hvilken jag i öfrigt vill tillägga, att jag betviflar, det vår historia kan uppvisa ett motstycke till densamma allt från den stund, då vårt nu varande konstitutionella statsskick i århundradets begynnelse grundlades. Med de uttryck, jag nyss anförde ur Riksdagens skrifvelse N:o 43 år 1876, är en sak alldeles fullkomligt och tillfyllestgörande förklarad, hvilken visserligen synes mig mycket enkel, men hvilken emellertid tyckes hafva förorsakat synnerlig förvåning hos chefen för Sjöförsvarsdepartementet. Herr Statsrådet yttrade nemligen i Första Kammarrens plenum den 24 sistlidne Januari, på tal om denna fråga af "ömtålig natur", såsom han då kallade den, att "under diskussionen härom vid frågans afgörande i Kamrarne" — det var under 1876 års riksdag — "hördes ingen yttra sig mot denna rättighet" — d. v. s. statsverkets rätt att *mot* ifrågavarande korporationers vilja taga en del af kassans tillgångar — och man har sedermera hvarken i pressen eller från andra håll försport något deremot, förr än staterna skulle sammanträda för att yttra sig de delar af frågan, hvori yttranderätt dem tillkomme." Dermed hade således Herr Sjöministern, efter hvad det vill synas, funnit

Om anslag till
kaserabygg-
nadsarbeten.
(Forts.)

rättsfrågan löst och derföre var han förvånad att vid nyssnämnda tillfälle höra anmärkningar. För min del synes det deremot helt naturligt att år 1876 inga sådana anmärkningar framkommo. Vid den tid, Herr Sjöministerns ofvan citerade yttrande afsåg, trodde säkerligen ingen vare sig inom Riksdagen eller pressen, att det var behöfligt att särskildt uppmana Kongl. Maj:t, i hvars hand ju saken låg, att se till, det allt ginge lagenligt till. Det föll säkerligen ingen in att taga sig den närgångna friheten att uppmana Kongl. Maj:t att erinra sig 16 § Regeringsformen, som bland annat säger att konungen bör "ingen afhända eller afhända låta något gods löst eller fast, utan ransakning och dom i den ordning Sveriges lag och laga stadgar föreskrifva." Det hade i sanning varit opåkalladt och säkert blifvit betraktadt såsom i hög grad obehörigt. Detta före den 24 November 1876. Jag skall icke yttra mig huruvida ställningen är annorlunda efter den dagen.

För min del vill jag emellertid icke hafva med-ansvar i ett sådant beslut som Stats-Utskottet föreslagit och derföre önskar jag få min mening förvarad i protokollet. Jag hade i sjelfva verket icke trott att här skulle göras försök att juridiskt försvara det af Stats-Utskottet föreslagna beslutet. Då emellertid så skett, torde jag icke böra inskränka mig till ett kort tillkännagifvande af min ståndpunkt, utan äfven något belysa de argument, som till försvar för Stats-Utskottets hemställan blifvit framställda från en så betydande plats, som den, hvilken intages af Herr Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet.

Herr Statsministern återopade 1838 års reglemente till bevis derpå, att kassan icke tillhör en enskild korporation. Om så är, skulle jag önska någon upplysning, hvem kassan i sjelfva verket tillhör. Jag skulle vidare vilja veta, hvad ordalagen uti ingressen till berörda reglemente betyda, då der säges, att kassan skall vara "försäkrad om hägn och beskydd för allt intrång och sammanblandning med andra Verk och Stater", att kassan skall bibehållas "oförkränkt nu och framdeles vid dess fonder och inkomster" etc. etc. Hvilken betydelse ega väl dessa ordalag, om *intrång* icke får anses ské, när man *tvingar* kassan att afstå en del af sina tillgångar? Det kan visserligen invändas, att man tvingar kassan att afstå den summa, hvarom nu är fråga, mot löfte om ersättning på annat håll, men detta löfte kan med andra ord uttryckas sålunda, att frågan om ersättning till kassans egare för hvad den nu skall afstå, blir en *budgetfråga*, och på sådana, såsom på andra *frågor* kunna gifvas allehanda svar.

Herr Statsministern har äfven framhållit den omständigheten såsom ett argument, att ändringar skett uti reglementet utan att ifrågasvara stater blifvit hörda. Jag vill nu antaga att, om ändringar skett, de också skett i laga ordning. Men huru kan man från den omständigheten, att *administrativa* bestämmelser rörande kassan blifvit af Kongl. Maj:t allena fastställda komma till den konklusionen, att Kongl. Maj:t skulle ega att disponera kassans tillgångar? Jag för min del hittar icke vägen mellan en sådan för- och en sådan eftersats.

Hvad Herr Statsministerna yttrade om en Kongl. Maj:t förbehål-

len beslutanderätt, kan jag således ej erkänna i den mening och utsträckning, att Kongl. Maj:t eger att taga och använda kassans penningar, med mindre man visar mig, hvad jag icke kan hitta reda på i reglementet, nemligen en uttrycklig sådan bestämmelse. För öfrigt -- hvad denna beslutanderätt vidkommer, som skulle vara Kongl. Maj:t förbehållen, så skulle en liknande slutsats kunna dragas ur några lösryckta ord i det nyss af en annan talare citerade Kongl. bref af år 1772, hvilket dock utgör det starkaste historiska beviset, att Kongl. Maj:t *icke* eger nämnda dispositionsrätt. Det heter nemligen der, att ifrån äldre tider dispositionen öfver denna kassa har "ankommit endast på Wårt nådiga förordnande"; men — tillägges det strax — "efter Edert och Staternas underdåniga tillstyrkande". Detta tillägg visar, hvad Kongl. Maj:ts *disposition* på den tiden betydde, och efter det rättsbegrepp, jag gör mig, står den inskränkningsen kvar ännu i dag, att Kongl. Maj:t endast efter staternas *tillstyrkande*, således ej mot deras afstyrkande, eger utöfva nämnda "disposition".

Och om Kongl. Maj:t skulle hafva en sådan dispositionsrätt öfver kassan, hvar ligger gränsen? Litet mer eller litet mindre, det hela eller en del — detta rubbar icke rättsfrågan. Jag begär icke att starka argument skola åvägabringas för en sådan sak som denna och de, jag hittills hört, hafva i sanning icke heller varit det. De erinra mig tvärtom om hvad jag läst i tryck i en öfver detta ämne utgifven broschyr, hvilken väl i förening med andra lands- och rikskunniga påtryckningar haft till syftemål att framkalla inom flottans stater ett annat resultat, än det, som blifvit det slutliga. I nämnda skrift stöder man sig nemligen också på spridda uttryck i författningar från enväldstiden — från en tid, då Kongl. Maj:ts makt här i landet höll på att uppsluka all annan makt och rätt — man stöder sig på de med den tidens sed öfverensstämmande ståtliga uttrycken, medan man å andra sidan förbigår med tystnad sådana afgörande aktstycken som det Kongl. brefvet af den 10 April 1772, hvarigenom man också visar sig hylla den för mina öron ovanliga grundsatsen, att det är den äldre lagen, som råder framför den yngre.

Men om man vill gå till en granskning af ordalagen i dessa gamla förordningar, så gifva de icke stöd för den slutsats, som man velat deraf draga. I Kongl. Maj:ts reglemente af den 28 April 1696 heter det visserligen, att Kongl. Maj:t numera tagit amiralitetskrigsmanskassan under sin egen disposition, men om man dels tager i betraktande hvad förut yttras i samma reglemente, der det talas om den föregående tid, då Amiralitetskollegium "förde dispositionen" öfver kassan — hvilket ju tydligen icke lärer innebära, att Kollegium hade haft rätt att göra med den som det ville — så finner man, att *disposition* på det senare stället — hvilket också framgår ytterligare af slutorden i samma reglemente -- icke betyder annat än den förvaltande myndighetens *afgörande rätt*. Jag lemnar derhän, huru vidsträckt eller inskränkt denna afgörande rätt varit i Amiralitetskollegii händer; att den icke betydde Amiralitetskollegii rätt att förfoga efter godfinnande öfver kassans fonder, är sjelfklart. Det var *denna* disposition, som Karl XI nu förbehöll åt sig sjelf, likasom han

Om inslag till
kaserbygg-
nadsarbeten.
(Forts.)

Om ansly till
kasernbyggnadens
arbeten.
(Forts.)

i allmänhet samlade alla maktens trådar i sina högst egna händer. Något som förräder att Kongl. Maj:t skulle få handskas med kassan, som honom godt syntes, finnes icke i detta reglemente, och ett sådant antagande motsäges också af den författning, som utkom några veckor senare eller den 11 Maj 1696.

Det är för öfrigt märkligt, att den enda författning, som man annars trott sig kunna åberopa för denna tolkning af ordet "disposition" härleder sig från en nyare envåldstid inemot gränsen af det nuvarande århundradet.

För några dagar sedan hörde jag visserligen Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet säga om denna och en eller tvenne andra åtgärder, som han tillstyrkt Kongl. Maj:t, att hans råd varit dikterade af en lifvig öfvertygelse om åtgärdernas nytta för corpsen. Men jag, Herr Talman, vill icke vara med om att upphöja nyttan allena till ledstjerna för statsmaktens handlingar. Ingens öfvertygelse, är det också en så högt stående persons, som en Konungens rådgifvare, ingens öfvertygelse om hvad som är *nyttigt*, vore den ock hundra gånger så lifvig som Herr Sjöministerns, får komma i praktisk kollision med hvad lag och författningar bjuda vara *rätt*.

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: Den siste ärade talaren yttrade, att han funne det vara en ovanlig lagtolkning att åberopa en äldre lag framför en yngre. Deri ger jag honom rätt, men med tillämpning deraf synes mig den redogörelse, som han gjort för äldre reglementen och förordningar rörande amiralitetskrigsmanskassan, vara temligen öfverflödig, då ett nytt reglemente af år 1838 blifvit för samma kassa utfärdadt och de äldre reglementena således måste anses vara genom detta annullerade.

Första paragrafen i 1838 års reglemente börjar med en historik öfver kassans tillkomst, och då olika delar af denna paragraf förut citerats, tillåter jag mig uppläsa densamma i sin helhet. Paragrafen lyder sålunda: "Amiralitetskrigsmanskassan, som år 1642 tillkommit och blifvit grundlagd af amiralitetsstaterna genom enskilda samman skott, sedermera af Sveriges fordna Regenter, Våra glorvördigste Företrädare, med synnerlig Kongl. Nåd omfattad, med donationer understödd och genom flera Kongl. Författningar såsom Staternas egen Cassa ansedd, samt försäkrad om hägn och beskydd för allt intrång och sammanblandning med andra Verk och Stater, bibehålles oförkränkt nu och framdeles vid dess fonder och inkomster, till understöd för Vår Flottas Stater, deras i Fäderneslandets tjänst förlamade, vanföre blifna, gamla och orkeslösa Embets- och Tjenstemän samt Betjente, deras enkör och oförsörjda barn, jemte Lots- och Fyrningsstaterna samt all Gemenskap vid vår Flotta."

Det är således endast sista delen af paragrafen, som utgör ett stadgande, under det att hela mellanmeningen i paragrafens början innefattar en redogörelse för huru kassan förut varit betraktad. Hädanefter skall gälla hvad Kongl. Maj:t i detta reglemente bestämt. Jag vill visst icke bestrida, att det i allt fall skulle vara en kränkning, om Kongl. Maj:t vidtog någon åtgärd, hvarigenom pensionsrätten

blefve i någon mån minskad för en hvar af de särskilda stater, som här äro nämnda. Ingen har likväl ifrågasatt, att genom det nu fattade beslutet någon kränkning af befälets pensionsrätt skett, ehuru man antydt, att genom manskapets pensionering ställningen i detta hänseende skulle blifvit osäkrare än förut.

En annan talare har hemställt hvad det skulle tjena till att Kongl. Maj:t infortrade yttranden, om Kongl. Maj:t icke vore skyldig att sedermera följa dem. I det fallet vill jag återopa, att t. ex. våra grundlagar föreskrifva, att yttranden skola infortras i snart sagdt hvarje ärende, innan Kongl. Maj:t deri fattar beslut, men ingen vill väl tillämpa denna föreskrift så att Kongl. Maj:t vore skyldig att ställa sig dessa yttranden till efterrättelse. Yttrandena infortras för att vederbörande må komma i tillfälle att framställa sina skäl; och det må väl ej anses ändamålslost.

En talare har sagt, att staterna också anfört ganska tänkvärda skäl till stöd för deras nekande. Jag vill icke bestrida det, utan upprepar endast hvad jag i mitt förra anförande sade, att sådana skäl icke blifvit till Kongl. Maj:t framförda.

Den förste talaren, som framställt anmärkningar i denna fråga, ansåg, att reglementet endast medgäfve Kongl. Maj:t rätt att göra ändringar i afseende å åtgärderna för kassans förvaltning. Mitt första yttrande afsåg likväl icke endast förvaltningsåtgärder, utan jag nämnde uttryckligen, att flera inkomster bland dem, som i reglementet äro kassan försäkrade, blifvit utbytta mot andra genom beslut af Kongl. Maj:t och Riksdagen, utan att staterna deröfver blifvit hörda, och kassans inkomster äro enligt reglementets första paragraf alldeles likställda med kassans fonder. Der stadgas nemligen uttryckligen, att kassan skall bibehållas "oförkränkt nu och framdeles vid dess fonder och inkomster." Sådana inkomster, som mot andra blifvit utbytta, äro t. ex. vissa afgifter af båtsmanshället i riket, såsom en del böter, förverkade båtsmanslöner samt af- och tillträdesavgift af de på båtsmanshället i Blekinge och Södra Møre härad i Kalmar län indelta hemman, centonalen, begravningshjelpen m. fl. Med ett ord, flera bland kassans förra inkomster utgå numera icke, utan hafva blifvit utbytta mot andra, såsom nu här skett med en del af kassans kapital, då nemligen deraf tagits ett visst belopp mot dess befrielse från skyldighet att bestrida manskapets pensionering.

Herr Linder: Jag begärde ordet, under det en ledamot på Stockholms läns bank yttrade sig. Här föreligger till öfverläggning och behandling en fråga, som genom Kongl. Maj:ts proposition blifvit gjord till föremål för Riksdagens pröfning, men under det bidrag till denna frågas behandling, som den nämnde representanten lemnade här i Kammaren, inblandade han ett regeringsbeslut, som icke i ringaste mån hörde dit, och detta tvärtemot innehållet i Regeringsformens 90 §.

För att icke anses vilja dela ansvaret för ett sådant förfarande vid behandlingen af denna fråga i Kammaren, anhåller jag för min del att få deremot inlägga min gensaga.

*Om anslag till
kaserubyggnadsarbeten.
(Forts.)*

Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)

Herr Sjöberg: Det var under Herr Boströms senaste anförande jag tog mig friheten att begära ordet. Jag kunde visserligen nu derifrån afstå, då en ärad talare redan gjort de anmärkningar beträffande sagda anförande, som jag hade ämnat framställa; men som Herr Boström är en ung riksdagsman och jag en gammal, och jag i allmänhet söker uppträda förmedlande, vill jag, innan diskussionen på detta alldeles främmande område utsträcker sig än längre, inlägga några ord. Det kunde visserligen, såsom jag redan antydtt, nu vara öfverflödigt, men, efter som denna sak kommit på tal, tillåter äfven jag mig att fästa uppmärksamheten derpå, att Kongl. Maj:ts beslut i fråga om ny lokal för sjökrigsskolan väl icke i sträng mening kan med stöd af den nu förevarande punkten i Stats-Utskottets utlåtande göras till föremål för några anmärkningar.

För att emellertid, så vidt jag förmår, söka undanrödja de farhågor, Herr Boström synes hysa i afseende å den blifvande lokalen, ber jag att få i minnet återföra de ord, som Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet yttrade vid förra riksdagen, då, såsom Herrarne torde erinra sig, denna fråga ganska lifligt diskuterades i denna Kammare; den förekom, om jag icke missminner mig, under icke mindre än tvänne sammanträden. Kort före sakens afgörande och sedan, med anledning af Herr Boströms anmärkningar, det blifvit fråga om bestämmelsen af de rum, som på en framlagd ritning funnos antydda och man, bland annat, fått upplysning om att chefen för sjökrigsskolan skulle i stället för i sådant afseende uppgifna tolf rum få blott åtta rum och sedan man gått så långt i detalj, att man till och med yttrat sig om beskaffenheten eller storleken af pigkammaren, yttrade Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet:

”Jag hemställer vid hvad sålunda blifvit upplyst, om icke Kamraren skulle vilja bifalla Kongl. Maj:ts framställning på de vilkor, Utskottet föreslagit, och jag tror mig kunna lofva att, derest jag skulle blifva den, som föredrager ärendet inför Kongl. Maj:t, jag skall tillse, att allt afseende göres för att kadetterna må erhålla rymliga och ljusa lokaler, äfvensom att rummen för chefen inskränkas till hvad hans ställning nödvändigtvis betingar.“

Nu faller det mig före af Herr Boströms båda yttranden, som om han antog det vara möjligt att i planen för denna byggnad ytterligare ändringar ännu skulle kunna göras, och jag tror äfven att erfarenheten gifvit vid handen att i likartade fall sådant kunnat ske åtskilliga gånger förut. Derföre har jag mot hvad Herr Boström yttrat ansett mig böra framhålla de ord, som vid förra riksdagen yttrades af Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet, och för den händelse Herr Boström hyser den fruktan, att Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet möjligen icke skulle blifva i tillfälle att infria sitt så högtidligt gifna löfte, så vill jag tillägga, att icke någon torde betvifla, att vid ett så beklagligt förhållande Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet icke skall underlåta att på sin efterträdarens hjerta lägga uppfyllandet af detta löfte.

Hvad nu en annan sak beträffar, hviiken, såsom under diskussionen nyss antyddes, är vida vigtigare, nemligen den som rör öfverlem-

mande af det ifrågavarande beloppet af 230,000 kronor till statsverket, anser jag denna vara en högst märkvärdig fråga. Jag skulle icke i den frågan hafva vågat yttra mig, om icke Herr Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet sjelf framställt densamma till en allmän och, som det synes mig, alldeles obegränsad öfverläggning; och som min vän ett stycke härifrån på stockholmsbänken icke haft något att deremot erinra, så skall jag tillåta mig att rörande detta ämne yttra några ord.

En ärad talare, också representant för Stockholm, har gifvit frågan en ganska vidlyftig utredning, och jag skall derföre icke besvära Herrarne med att upprepa hvad han sagt, fullständigare och bättre än hvad jag, oförberedd på, att denna fråga, på sätt nu skett, skulle göras till föremål för öfverläggning, kan till densammas närmare belysande anföra. Men då jag af Herr Statsministerns första anförande tyckte mig finna, att uppfattningen här i Kammaren möjligen skulle kunna vara den, att Kongl. Maj:t och nästföregående Riksdag beslutit, att nu i fråga varande belopp af amiralitetskrigsmanskassans medel, eller 230,000 kronor, skulle till statsverket ingå, så ber jag att få erinra, att såväl den Kongl. propositionen och Stats-Utskottets deröfver afgifna utlåtande, som slutligen Riksdagens till svar å Kongl. Maj:ts proposition aflåtna underdåniga skrifvelse i ämnet vid nästlidne riksdag, tydligen innehålla, att, *under förutsättning* att dessa 230,000 kronor *öfverlemnades* till statsverket, Riksdagen skulle medgifva hvad Kongl. Maj:t föreslagit, och det var sålunda allenast på den förutsättningen, som Kongl. Maj:ts proposition och Riksdagens beslut grundade sig. Under öfverläggningen härom vid förra Riksdagen kan jag icke påminna mig, att bland de talare, som yttrade sig i frågan, det fans en enda, som förfäktade den åsigten, att det kunde blifva fråga om något sådant öfverlemnande, utan att de i kassan deltagande staternas medgifvande erhållits; hvaremot en då varande ledamot af Kammaren, som med detta ämne var fullt förtrogen, uttryckligen framhöll, att ett sådant medgifvande ovilkorligen erfordrades.

Jag har haft anledning eller till och med en viss skyldighet att söka att sätta mig in i detta ämne så godt jag förmår, och jag har då uppställt för mig den frågan, om Kongl. Maj:t egt obetingad rätt att förfara på sätt som skett. Jag får då säga, att hvad det formela af saken beträffar, så är det förfarande som i denna sak egt rum, högst besynnerligt, ty då bland särskilda frågor, som, på förslag af direktionen för nämnda kassa, enligt Kongl. Maj:ts beslut framställdes till kassans delegare, icke upptagits den frågan, huruvida delegarne sjelfve ville till statsverket öfverlemna en del af kassans tillgångar (förslagsvis uppgifven till 230,000 kronor), så anmärktes af vederbörande vid Stockholms station, att detta vore en hufvudsak och att vederbörande hade obestridlig rätt att deröfver yttra sig; hvaremot vid Karlskrona station äfven den frågan uppställdes och besvarades lika med de öfriga. Detta föranledde emellertid en ny anmälan af direktionen till Kongl. Maj:t, enär vederbörande vid Stockholmsstation vid nyss antydda förhållande icke besvarat de framlagda frågorna och med anledning deraf befalde Kongl. Maj:t, att vederbörande vid båda

*Om anslag till
kasernebyggnadsarbeten.
(Fort.)*

Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)

stationerna skulle å nyo sammankallas för att höras och sig yttra, om de ville till statsverket afstå ofta nämnda andel af kassans tillgångar. Svaret på denna fråga utföll så, att pluraliteten besvarade densamma med nej. Det fans visserligen en ringa öfvervigt för ett jakande svar vid Karlskrona station, men större öfvervigt för ett nekande vid Stockholms station så att, vid sammanräkning af rösterna vid båda stationerna, en pluralitet af sex röster uppkom för afslag å den framställda frågan. När nu Kongl. Maj:t fann för godt att göra en sådan fråga, så är det för mig alldeles obegripligt, att vederbörande, till hvilka frågan ställdes, också icke skulle vara berättigade att svara såväl nej som ja. Låg det ingen betydelse i detta svar, var det alldeles likgiltigt om svaret utföll nekande eller jakande, så torde det vara svårt att förklara eller karakterisera hela åtgärden med frågans framställande; åtminstone torde man, vid den utgång, saken nu fick, med fog kunna anmärka, att det varit bättre, om denna åtgärd utblifvit, derest regeringen på förhand bestämt sig för att anse svaret likgiltigt. Jag kan likväl icke, äfven efter den nyss afgifna förklaringen, komma ifrån den åsigt, att dessa vederbörande hade en obestriddig rätt att medgifva eller icke medgifva det i fråga satta öfverlemnandet, och att i följd deraf afseende bort fästas vid deras mening. Den flera gånger åberopade § 1 af 1838 års reglemente stadgar också, att kassan skall bibehållas, såsom orden lyda. "oförkränkt nu och framdeles vid dess fonder och inkomster." Jag kan icke förstå, att dessa ord skulle vara alldeles utan betydelse. Att Kongl. Maj:t eger rätt att meddela reglementariska föreskrifter rörande kassans förvaltning, är visserligen obestriddigt, men annat är att förfoga öfver kassans tillgångar; och jag upprepar ännu en gång att jag under motsatt antagande icke förstår, hvarföre omförmälda fråga ansetts, på sätt som skett, böra framställas.

Då denna sak, oväntadt nog, nu blifvit föremål för betraktelser, har jag trots mig icke sakna skäl att uttala min åsigt derom. Det aumärkta förfarandet synes mig vara att beklaga, så mycket mera som Kongl. Maj:ts regering otvifvelaktigt afsett att åstadkomma något, som för corpsen och kassans delegare skulle och äfven kan antagas vara nyttigt. Men för nyttighets synpunkter lär man icke få fränse hvad som är rätt, och i detta fall kan jag icke finna annat, än att vissa vederbörandes rätt blifvit för nära trädd.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Jag hade visst icke ämnat att begära ordet och yttra mig i denna fråga, som hufvudsakligen i sin enkla form rör sig om, huruvida dessa kasernbyggnader, hvartill anslag blifvit begärda, äro nödvändiga eller icke. Diskussionen har likväl gått något på sidan om detta; och emedan Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till statsverket öfverlemnade 230,000 kronor af amiralitetskrigsmanskassans tillgångar skulle användas till en del af dessa byggnader, synes det som om det rättmätiga uti ett sådant öfverlemnande vore det som här egentligen skulle behandlas och afgöras. Då dessa 230,000 kronor numera äro ett kapital, hvaröfver Riksdagen eger rätt att disponera, så behöfver väl den frågan icke vidare disku-

teras, emedan den redan är fullt afgjord, och det är också icke därför jag nu begärt ordet, utan orsaken dertill äro de framställningar som här blifvit gjorda, huruvida det kunde vara riktigt att till statsverket indraga dessa 230,000 kronor. Vill man göra några reformer till något bättre och fördelaktigare, så får man väl också någon gång på allvar gripa sig an med att sätta dessa förbättringar i verket och att den klandrade åtgärden om öfverflyttning till statsverket af dessa 230,000 kronor verkligen innebär en förbättring, lärer väl ingen vilja bestrida då amiralitetskrigsmanskassan förut icke ens var i stånd att pensionera gemenskapen vid sjövapnet.

Då vid förra riksdagen gjordes framställning derom att Riksdagen skulle åtaga sig pensioneringen af gemenskapen vid flottan, sade Riksdagen i sin skrifvelse derom till Kongl. Maj:t att Riksdagen ville åtaga sig detta, men med det uttryckliga förbehåll, att så stor del af amiralitetskrigsmanskassan, som kunde belöpa sig på gemenskapens andel, skulle till statsverket öfverlemnas. Den fråga som nu föreligger, utgör således endast en följd af hvad nästföregående Riksdag i ämnet beslutat, och då gemenskapen vid flottan nu af staten fått en fördel, som den aldrig genom kassan kunnat erhålla, äfven om den fortfarande fått disponera dessa 230,000 kronor, kan jag sannemligen icke förstå, hvartill det skulle tjena att, såsom en talare nyss föreslagit, låta kassan oförminskad kvarstå under amiralitetets vård och endast lemna räntan till staten.

För min del kan jag icke finna att just den direktionen skulle vara bättre i stånd att förvalta dessa kapital än staten, utan jag tror att staten lika väl kan åtaga sig förbindelsen att handhafva dessa medel.

För att återkomma till den egentliga frågan så, när regeringen visat nödvändigheten af dessa ombyggnader och förbättringar, kan jag icke annat än, i likhet med pluraliteten inom Stats-Utskottet, anse denna regeringens framställning välgrundad, hvarför jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Jöns Rundbäck: Jag får bekänna, att jag anser denna diskussion hafva antagit större dimensioner än frågan egentligen för-tjenat. För min del hvarken vill eller kan jag nu deltaga i en diskussion, som jag anser rätteligen bort ha förekommit vid behandling af déchargebetänkandet. Hvad jag i det afseendet har velat uttala är endast att, enligt den uppfattning jag under frågans behandling inom Utskottet kunnat bilda mig, jag anser att i samma ögonblick Kongl. Maj:t sanktionerade förslaget till grunder för pensionering af flottans personal, i samma ögonblick blefvo också dessa nu så mycket omtalade 230,000 kronorna öfverlemnade till statsverket. Hvad beträffar rättsgrunden för ett sådant öfverlemnande vill jag nu icke inlåta mig på den frågan vidare, än att jag tillåter mig uttala såsom min åsigt att af den utredning, som af vederbörande kommitterade lemnats och som legat till grund för det af Kongl. Maj:t vid förlidet års riksdag framlagda pensioneringsförslag för flottan, af denna utredning framgår, att, enligt min uppfattning, den del af flottans

*Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)*

Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)

personal som ännu kvarstår i amiralitetskrigsmanskassan har sannerligen behållit den bästa delen.

Jag ber nu att få öfvergå till den egentliga hufvudfrågan. Som Herrarne af betänkancket kunnat inhemta, så hafva af flera Utskottsledamöter från denna Kammare anmälts reservationer mot det sluf, hvartill Utskottet kommit, och en af dessa reservanter har här i dag i Kammaren tillkännagifvit, att skälet hvarför han icke kunnat instämma med pluraliteten inom Utskottet har varit, att för den föreslagna kasernbyggnaden i Karlskrona har något kostnadsförslag ännu icke hunnit blifva granskadt och godkänt. Äfven jag vill för min del erkänna att jag hyst stora betänkligheter vid att bifalla denna del af förslaget, men då jag ansett goda skäl tala för bifall till det begärda anslaget för kasernbyggnaden i Stockholm och dessa båda anslag blifvit såväl af Kongl. Maj:t som af Utskottet behandlade i ett sammanhang, så har jag icke heller velat skilja frågorna genom att anmäla min reservation emot det ena anslaget. Icke dess mindre anser jag att den tilltänkta kasernbyggnaden i Karlskrona utan fara kan uppskjutas; så brådskande tror jag icke den saken vara, att dermed icke kan anstå ett eller annat år. Jag tror mig nemligen veta att om behövet kräfver ökad utrymme för skeppsgossarne, tillfälle för närvarande icke saknas att i Karlskrona herbergera dessa skeppsgossar; de kunna ju inrymmas i den kasern som förut upptagits af marinregementet, hvilket regemente, såsom bekant, numera är indraget och hvaraf endast en obetydlig del nu kvarstår. Nu kan väl mot detta mitt förslag invändas att marinregementets kasern behöfves för den landt-garnison som numera är förlagd i Karlskrona, men dels är denna garnison icke så särdeles talrik och dels vågar jag hålla före att, med den polis och öfriga bevakning som fianes i Karlskrona, denna garnison icke är för ordningens upprätthållande nödvändig, och äfven om den så skulle anses, kan den ju förläggas på fästningarne.

Hvad åter den föreslagna kasernbyggnaden i Stockholm beträffar, så har jag vid den granskning jag kunnat göra af det uppgjorda kostnadsförslaget trott mig finna, att denna byggnad kommer att ställa sig jemförelsevis prisbillig. Och att den är af behövet påkallad lärer väl otvetydigt framgå deraf att nu redan 40 år förflutit sedan den gamla båtsmanskasernen här i Stockholm förklarades utdömd. Man har många gånger här i Kammaren fått höra en och annan talare omnämna hvad han vid aflagda besök på olika platser inhemtat. Men, mine Herrar, äfven jag har sett mig omkring litet här och hvar, och jag får säga att nog kunna våra båtsmän understundom ha det ganska dåligt hemma i sina kojor, men der är dock aldrig så dåligt bestäldt som i den gamla kasernen här i Stockholm, och jag vill hoppas att ingen vill anse det vara rätt att så dåligt herbergera våra båtsmän. Nu är det visserligen sant att, efter hvad jag hoppas, den tid snart skall vara inne, då hela denna båtsmansinstitution icke vidare finnes kvar, och man kunde således säga att icke några kaserner för båtsmän behöfvas, men detta anser jag endast vara ett ytterligare skäl för att låta det anstå med uppförande af kaserner i Karlskrona; enär i sådant fall uti den i fråga satta nybyggnaden i Stockholm en afdel-

ning skeppsgossar kunde inrymmas, hvarigenom behovet af ökad utrymme i Karlskrona för denna corps blefve i samma mån minskadt. Då jag, som jag redan nämnt, anser den föreslagna kasernen i Stockholm vara af högsta behof påkallad och denna byggnad, enligt det uppgjorda kostnadsförslaget, synes kunna uppföras till ett jemförelsevis billigt pris, tar jag mig friheten värdsamt föreslå: "att Riksdagen, med afslag af Kongl. Maj:ts proposition i hvad den angår ny byggnad för skeppsgosseinrättningen i Karlskrona, bifaller hvad Kongl. Maj:t äskat, eller 181,440 kronor till ändring och nybyggnad af östra magasinshuset å Skeppsholmen till kasern, likasom att till bestridande af kostnaderna härför för användas ej mindre återstående behållningen å det vid sistlidne riksdag ur riksstaten uteslutna anslag till båtsmännens förseende med kojer och täcken 14,440 kronor, äfvensom ett belopp af 167,000 kronor af den summa som skall, i följd af statsverkets öfvertagande af gemenskapens vid flottan och lotsverket pensionering, af direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan enligt nådiga brefvet den 24 November 1876 till statsverket öfverlemnas."

Detta mitt förslag öfverensstämmer, som Herrarne finna, helt och hållet med det af Kongl. Maj:t framställda förslag, naturligtvis med den skilnad att enligt mitt förslag det till kasernbyggnaden i Karlskrona begärda extra anslaget af 70,000 kronor icke blir behöfligt, och äfven de af Kammarens ledamöter, som sagt sig hysa dubier öfver att från amiralitetskrigsmanskassan taga ett så stort belopp som 230,000 kronor, böra icke heller hafva något emot att biträda detta mitt förslag, då enligt detta man af nämnda kassas tillgångar behöfver använda allenast ett belopp af 167,000 kronor; och sedan kunna Herrarne en annan dag få talas vid om den konstitutionella sidan af saken.

Jag tar mig friheten värdsamt anhålla om proposition å detta af mig nu framlagda förslag.

Herr Hæggström: Jag har tagit mig friheten att begära ordet med anledning af ett yttrande, som faldes af Hans Excellens Herr Statsministern. Han yttrade nemligen, att Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt fattat beslut i frågan om de mycket omtalade 230,000 kronorna. Två föregående talare, Herrar Hedin och Sjöberg, hafva emellertid gjort Kammaren uppmärksam på, att så icke varit händelsen, utan att beslutet i denna fråga tillhör ensamt Kongl. Maj:t, emedan Riksdagen bifallit Kongl. Maj:ts proposition endast under den förutsättning som i densamma omnämnts. Jag har således ingenting om den saken att säga, då det redan blifvit visadt, att Riksdagen icke bär ansvaret för ifrågavarande beslut. Jag skall icke heller tillåta mig att ingå i bedömande eller klander af detsamma, utan vill endast säga, att det väckt min förvåning att, sedan Kongl. Maj:t år 1859 uti samma fråga icke ansett sig böra göra någon framställning till Riksdagen, af det skäl att flottans stater vägrat att ingå på det då för dem förelagda med nu ifrågavarande likartade förslag, Kongl. Maj:t sistlidet år icke ansett något hinder möta för en dylik framställning, oaktadt staterna icke först blifvit öfver förslaget hörda.

*Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)*

Om anslag till
kaserubyggnadsarbeten.
(Forts.)

Och om jag icke missminner mig, var Hans Excellens Herr Statsministern äfven vid förstnämnda tidpunkt medlem af konungens råd, och jag förmodar att han då afstyrkte Kongl. Maj:t att för Riksdagen framlägga det förslag, som, efter hvad vi alla veta, numera blifvit af regeringen framlagdt och af Riksdagen bifallet. Jag är således på det klara dermed, att Riksdagen icke kan komma att bära ansvaret för det beslut, som fattats i afseende å de 230,000 kronorna; men jag kommer därför icke till samma resultat som Herr Hedin. Han nämnde, att om Riksdagen bifölle denna punkt, skulle den göra sig medansvarig med regeringen i saken. Men, såvidt jag kan se, är de 230,000 kronornas indragning till statsverket en fait accompli, hvarmed Riksdagen ingenting haft eller har att skaffa, och att det aldrig varit Riksdagens mening att lägga sig uti staternas förvaltning af amiralitetskrigsmanskassan, derpå hafva vi ett bevis uti det beslut som fattades vid nu föregående punkt under denna hufvudtitel. Som Herrarne torde påminna sig, hemställde Stats-Utskottet om afslag uti 8:de punkten, angående ifrågasatta åtgärder för beredande af en flottans reserv, å Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna proposition och yttrar dervid, bland annat: "Vid sådant förhållande och då frågan om den ifrågasatta reservstatens rätt till pension från amiralitetskrigsmanskassan ej lärer kunna anses fullt utredd, då kassans delegare deröfver ej blifvit hörde, hemställer Utskottet, att Kongl. Maj:ts närdiga framställning angående vidtagande af åtgärder för bildande af Kongl. flottans reserv, för närvarande icke må vinna Riksdagens bifall." Härå framgår, att Riksdagen handlat fullt konsekvent. Ty den har icke ansett sig böra ingripa i amiralitetskrigsmanskassans tillgångar, utan att staterna blifvit hörda och just dertill att dessa icke blifvit hörda, har Utskottet också i nyssnämnda punkt afstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition, hvilken jag tror mig veta äfven blifvit afslagen i begge Kamrarna. Vi se således att Riksdagen varit försigtig, och jag lyckönskar den därför.

Hvad beträffar sjelfva frågan om anslagets beviljande, hafva så många talande skäl deremot blifvit af föregående talare anförda, att jag instämmer med dem, som yrkat afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Carl Ifvarsson: Diskussionen i denna fråga har tagit ett vidlyftigare omfång, än man från början kunde ana. Det är denna omständighet som manat mig att taga till ordet, ej sjelfva anslagsfrågan, ty då jag inom Utskottet röstat för afslag, men jag icke reserverat mig mot Utskottets beslut att förorda bifall till ifrågavarande anslag, följer deraf att jag anser de skäl väga temligen jemnt, som tala för och emot detsamma. Det är å ena sidan ådagalagdt att de föreslagna byggnaderna äro behöfliga och att de åtminstone i en icke aflägsen framtid måste uppföras. Å andra sidan förekommer, att något kostnadsförslag ännu icke blifvit uppgjort. Detta är en omständighet, som väl förtjenar att tagas i betraktande, då det gäller att bevilja ett så stort anslag, och det var denna omständighet, som föranledde mig att inom Utskottet rösta för afslag. Men, då det

egentligen är fråga om ett eller annat års uppskof med medlens anslående, icke om någon besparing, så är det, såsom jag nyss sade, så att skälen för och emot kunna väga ungefär lika mycket, i följd hvaraf det kan vara svårt att bestämma hvad som är rättast.

Orsaken hvarföre jag begärt ordet är emellertid den, att jag här hört flera talare och isynnerhet *en* bestämdt förklara, att, om Riksdagen disponerade de medel, som blifvit indragna från Amiralitetskrigsmanskassan, Riksdagen skulle göra sig till medbrottslig med regeringen uti dess förfarande med denna kassa. Ett sådant förklarande vill jag icke skola hafva utan någon protest uttalats i denna riksförsamling.

Jag vill icke låta dem passera utan protest. Först och främst ifrågasättes det nämligen, att regeringen skall hafva begått ett brott genom att indraga en del af ifrågavarande kassa till statsverket och vidare att Riksdagen nu skulle göra sig skyldig till delaktighet i samma brott, om Riksdagen fattade beslut om användande af denna del utaf kassans tillgångar. Men kassans indragande till statsverket är numera en afgjord sak. Och om regeringen härvid vidtagit en rättsstridig åtgärd, så är det en sak, som tillhör i första hand Konstitutions-Utskottets pröfning. Nu då den ifrågavarande regeringsåtgärden redan varit föremål för Konstitutions-Utskottets granskning samt någon anmärkning med anledning af samma granskning icke från Konstitutions-Utskottet framstälts, kan efter mitt förmenande Riksdagen icke hafva grundlagsenlig rätt att upptaga denna fråga till afgörande eller — strängt taget — ens till diskussion, ty har Konstitutions-Utskottet lemnat frågan utan anmärkning, så måste det stanna dervid. Då får man antaga att frågan blifvit på grundlagsenligt sätt behandlad och vid sådant förhållande kan det icke vara något brott från Riksdagens sida att använda penningarne på det sätt Riksdagen finner lämpligast. Vare sig således Riksdagen nu använder dessa penningar på byggnadsföretag eller på annat lämpligt sätt, så är Riksdagen alltid i sin goda rätt, sedan frågan om kassans indragning till statsverket blifvit afgjord och det Utskott, som har behörighet att granska denna åtgärds laglighet, lemnat densamma utan anmärkning.

Det är denna omständighet, på hvilken jag velat fästa Kammarrens uppmärksamhet; och jag skulle mycket misstaga mig på Kammarrens majoritet om den läte sådana yttranden, som i afton blifvit fällda angående Riksdagens medbrottslighet m. m., passera oanmärkta. Jag anser för min del att dylika yttranden aldrig bort få förekomma. Då nu emellertid så skett, vill jag visserligen icke uttala något klander emot Herr Talmannen för det han tillåtit diskussionen att inkomma på detta område, enär en viss omständighet gifvit anledning dertill, ehuruvil jag skulle önska att diskussionen icke fått taga en sådan vändning. Hade det varit fråga om décharge och någon i anledning deraf gjord framställning från Konstitutions-Utskottet, då kunde det hafva varit på sin plats att diskutera detta ämne, men såsom saken nu står, borde någon sådan diskussion icke få ega rum.

Hvad sjelfva saken angår så är, som jag redan nämnt, dess

Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)

gång för mig temligen likgiltig. Hvilket beslut man än deri fattar, så förorsakas derigenom staten icke någon vinst eller förlust att tala om. Det är blott den konstitutionella delen af frågan, som är af betydelse. Och det är mot det efter min tanke grundlagsstridiga sätt, hvarpå denna del af frågan behandlats och isynnerhet de otillbörliga ord hvilka dervid blifvit fälde, som jag velat uttala en protest. Jag framställer icke något yrkande.

Herr Adlersparre: Jag måste rätta en missuppfattning af mitt yttrande, då jag nyss hade ordet. Om jag dervid skulle hafva sagt, att delegarne i Amiralitetskrigsmanskassan vid deras sammanträde *anförde* giltiga skäl för sin vägran att öfverlemna en del af kassan till Statsverket, så hade jag gjort mig skyldig till en falsk uppgift. Frågan afgjordes utan någon som helst diskussion; delegarne tego och voterade. Jag yttrade att de *hade* giltiga skäl för sitt beslut och jag anförde dessa skäl för att derigenom visa, såsom jag sade, att delegarne icke kunde beskyllas för någon småaktighet eller dylikt. Jag behöfver icke återupprepa deras skäl. Jag nämnde dem nyss.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag har ofullständigt och derigenom origtigt återgifvit en af mig återopad del af Herr Statsministerns yttrande i hans första anförande. Det har skett mycket emot min vilja; och jag anhåller om benäget öfverseende därför. Han anmärkte att enligt 1838 års reglemente skulle Kongl. Maj:t icke blott vara berättigad att angående ifrågavarande kassas förvaltning gifva administrativa bestämmelser, utan att äfven, såsom orden föllo, "det understundom skett utbyte af en kassans inkomst emot en annan." Detta var det yttrande, som jag ofullständigt återgaf. Ja! det må nu vara, att sådant utbyte af inkomster egt rum, och förutsatt att det som gifvits i stället för det som tagits varit fullt equivalent, så vill jag antaga, att i *realiteten* ingen skada skett, hur det än må förhålla sig med *formen*. Men här föreligger ett helt annat förhållande. Här tager man ifrån en kassa dess *fonder* och sätter i stället ett anslag, som när som helst kan bortvoterats.

Herr E. G. Boström: Jag har begärt ordet med anledning af ett yttrande utaf en ärad talare på Westmanlandsbanken, att nemligen jag icke hade reda på 90 § Regeringsformen. Nog är det sant att jag, såsom af eu ärad talare här bredvid anmärktes, är en ung riksdagsman, men så lättsinnigt har jag dock icke uppfattat mitt riksdagsmannakall, att jag icke läst och försökt sätta mig in i grundlagarne. Jag visste således mycket väl vid mitt förra anförande hvad denna 90 § innehöll. Mitt anförande i hvad det angick sjökrigsskolan äsyftade icke heller att framställa något klander emot regeringens åtgöranden i frågan, utan endast att visa, hvarthän det kan leda om man beviljar anslag, utan att "klara papper" föreligga.

Jag nämnde att jag sökt sätta mig in i grundlagarne. Jag har dervid äfven haft tillfälle att läsa Regeringsformens 10 §, hvilken innehåller föreskrift om "att, innan ärendena hos Konungen i statsrådet

föredragas, skola de genom nödiga upplysningars inhemtande från vederbörande embetsverk, af den föredragande beredas.“ Vid frågan om de 230,000 kronorna, som skola tagas från Amiralitetskrigsmanskassan yttrade jag, att jag icke förstod hvartill det skulle tjena att härom tillfråga kassans delegare då man vid deras svar ej fästade något afseende. Jo! svarade Herr Statsministern, likasom Kongl. Maj:t alltid infordrar utlåtande från vederbörande embetsverk, så har äfven skett i förevarande fall. Jag visste emellertid icke förut att delegarne i en kassa utgjorde ett embetsverk och att grundlagarna, hvilka ju skola tolkas efter bokstafven innehölle bestämmelser, som gäfvo anledning till den af mig anmärkta regeringsåtgärden.

*Om anslag till kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)*

Herr Liss Olof Larsson: Jag hade icke ämnat begära ordet i detta ämne så framt diskussionen icke tagit den vändning som nu skett. Jag tror nemligen att, om någon skulle kommit in i Kammaren, sedan den föredragna punkten blifvit uppläst, det skulle blifvit rätt svårt för honom att taga reda på hvilken fråga det egentligen var, som här behandlades; man skulle vara frestad tro, att déchargebetänkandet afhandlas och icke frågan om vissa byggnader i Karlskrona och å Skeppsholmen.

Jag har begärt ordet egentligen för att tillkännagifva anledningen, hvarföre jag reserverat mig mot Utskottets betänkande i denna punkt och således äfven röstat för afslag å detsamma inom Utskottet. Jag finner mig emellertid till hufvudsaklig del härutinnan förekommen af Herr Carl Ivarsson och behöfver derföre endast yttra några få ord. Om här icke föreläge någonting annat än den frågan, huruvida Riksdagen har rätt att disponera det penningebelopp, hvarom här tvistats, skulle jag obetingadt rösta för bifall till Utskottets förslag. Men det är icke derom, som tvisten inom Utskottet rört sig, utan om huruvida byggnaderna voro så oundgängligen nödvändiga, att man icke hade tid att granska ritningarne innan man beviljade medlen. Detta var det ena skälet för dem, som ville gifva anslaget till byggnaden å Skeppsholmen, men deremot afslago framställningen om anslag till byggnaden i Karlskrona. För min del anser jag dock, att man kunde och borde afslå anslaget till båda byggnaderna, detta hufvudsakligen af det skäl, att man, som jag tror, hittills i Sverige alltför mycket använt alla medel på sjöförsvaret, dels för officerarnes höga aflöning och dels för att bygga och inreda ståtliga byggnader på land, men deremot i fråga om flottan eller det egentliga försvaret stannat vida efter våra grannar. Det var derföre som jag trodde, att, då vi i Utskottet nedprutat anslaget till kanoner och projektiler från 1 million till 500,000 kronor och äfven nedsatt anslaget för flottans nybyggnad, man också skulle vara fullkomligt i sin goda rätt att icke bevilja detta stora anslag till storartade byggnader på land. Då jag såg ritningen till byggnaden i Karlskrona kan jag icke neka att den för mig framstod såsom något för storartadt, liknande icke så mycket en kasern som icke snarare ett palats. Jag har derföre inom Utskottet icke kunnat biträda Kongl. Maj:ts förslag, utan deremot inlagt min reservation. Beträffande det andra skälet mot den Kongl. propositionen, nemligen huruvida det är rätt att,

Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)

på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, använda de 230,000 kronorna, hvarom här så mycket tvistats, är jag deremot af den uppfattning, som uttalats af herr Carl Ifvarsson och för hvilken han gifvit skäl. Jag har ansett mig böra tillkännagifva detta, då frågan nu tagit en sådan vändning som den gjort, på det man icke af den omständigheten att jag reserverat mig måtte sluta dertill att jag gillar deras åsigt, som här på ett skarpt och hänsynslöst sätt uppträdt mot regeringen. Det är på de skäl jag nu anført, som jag för min del icke kunnat biträda Utskottets förslag i denna punkt.

Häruti instämde Herrar *O. B. Olsson, Hörnfeldt och Johan Erik Johansson.*

Herr Nils Larsson: Jag har, fastän nu många år sedan dess förflutit, varit i tillfälle att erfara, huru svårt det ibland kan vara för en talman att rätt kunna bestämma gränsen för det tillbörliga uti en diskussion eller vissa yttranden inom en riksförsamling, och skall derföre icke tillåta mig att fälla något hårdt omdöme om Herr Talmannens undseende med åtskilliga yttranden, som här i afton blifvit fälda. Men jag tror mig dock kunna säga, att nog hafva vissa af dessa yttranden gått så långt utöfver gränsen för det tillbörliga, att det icke borde hafva varit för Herr Talmannen synnerligt svårt att bestämma sig för att afbryta dylika otillbörliga yttranden, som handlat om något helt annat än den fråga, som nu föreligger till behandling. Vissa af Kammarens ledamöter hafva nemligen tillåtit sig att ingå uti ett rätt skarpt klander af det beslut, som Kongl. Maj:t den 24 November 1876 fattade i afseende på Amiralitetskrigsmanskassan. Om sådant skall få fortfara, vet jag sannerligen icke, hvartill föreskriften i 90 § Regeringsformen vidare skall tjena. Der står nemligen: "Under Riksdagens, dess Kamrars eller Utskotts öfverläggningar må icke uti något annat fall eller på något annat sätt, än Grundlagarne bokstafligen föreskrifva, komma frågor om embets- och tjenstemäns till- och afsättande, *Regerings- och Domaremakternas beslut*" o. s. v. Nu har det dock varit ett regeringsmaktens beslut, hvarom här så mycket talats. Jag skall icke tillåta mig något yttrande om den saken. Jag har endast velat hemställa till Kamraren, huruvida det som nu passerat må anses haiva varit tillständigt enligt nyss åberopade grundlagsbud. Derjemte skulle jag vilja fästa deras uppmärksamhet, som här klandrat nämnda regeringens beslut, på det rätta sättet att dervid gå till väga, nemligen att inkomma med förseglad skriftlig anmärkning och begära ärendets remitterande till Konstitutions-Utskottet. Först sedan detta Utskott afgifvit sitt utlåtande, då men icke förr, hade en så beskaffad fråga kunnat komma under diskussion här i Kamraren.

Beträffande sjelfva den fråga, som i Stats-Utskottets utlåtande nu föreligger til afgörande, får jag förklara att jag af hvad som rörande densamma blifvit i statsrådsprotokollet anført, tyckt mig finna, att ett verkligt behof föreligger för åstadkommande af i fråga varande byggnader såväl i Karlskrona, som i Stockholm. Jag är således för

min del böjd att bifalla Kongl. Maj:ts af Stats-Utskottet tillstyrkt förslag, för så vidt det rör byggnaderna på båda nämnda ställen. Men jag skall likväl icke hafva något emot att, för den händelse Kammarens ledamöter visa större benägenhet för att biträda det förslag, som Herr Rundbäck framställt, beqväma mig till antagande deraf.

*(Om anslag till
kaserubygg-
nadsarbeten.
(Forts.)*

Herr Peter Olsson: I afseende på sjelfva rättsfrågan anhåller jag, för att icke alltför länge upptaga Kammarens tid, att helt och hållet få ansluta mig till den siste ärade talarens yttrande. Beträffande frågan om de medel, som enligt Stats-Utskottets förslag skulle af Riksdagen beviljas i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts derom framställda proposition tillåter jag mig endast nämna, att jag inom Utskottet funnit de skäl öfvervägande, som tala för bifall till berörda proposition. Jag anhåller derföre äfven nu, att Kammaren måtte bifalla Stats-Utskottets förslag.

Herr Carl Anders Larsson: Med anledning af de af Herr Nils Larsson nyss framställda anmärkningar mot den af vår högt ärade Talman under denna diskussion visade humanitet, så vill jag, i motsats mot nämnde talare, säga att jag tillräknar Herr Talmannen såsom en förtjenst att just på detta sätt låta regeringens här närvarande många ledamöter lära känna sina rätta vänner och ovänner.

Jag är öfvertygad derom att hela denna opposition vi här i afton fått höra, är framkallad af en komplott inom det s. k. intelligenspartiet, för att locka oss landtmän i fällan. Men jag åtminstone skall icke låta lura mig.

Jag beklagar att så många af Stats-Utskottets ledamöter reserverat sig mot denna punkt, men yrkar icke dess mindre bifall till den samma.

Herr *Fredricson* förenade sig med Herr C. A. Larsson.

Herr Lyttkens: Utan att inlåta mig på den konstitutionella frågan om lämpligheten af att nu diskutera användandet af Amiralitetskrigsmanskassans medel för de af regeringen ifrågasatta ändamål, tror jag dock att det vore skäl att något fästa sin uppmärksamhet vid dessa medel.

För min del tror jag att vår finansiella ställning för närvarande icke är af den beskaffenhet att oundgängligen påkalla anlitaandet af dessa medel, som utgöra besparingar från förra tider för ett bestämdt ändamål, samt använda dem för andra ändamål än det, för hvilket de äro afsedda. Jag anser att det skulle vara mycket lämpligare att af ifrågavarande 230,000 kronor bilda en fond, hvaraf räntan användes till dess ursprungliga ändamål, och fylla de i och för pensionernas utbetalande uppkommande brister af statsverkets öfriga tillgångar. Derigenom skulle hvarje tvist om eganderätten till dessa medel kunna förebyggas, på samma gång som vi kunnat arrangera saken för så vidt den rörde pensioneringsfrågan. Det är icke heller för sent ännu att beträda den vägen, så länge medlen ännu äro disponibla.

Om anslag till
kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)

Jag tror, som sagdt, att det rätta sättet skulle vara att använda ofta nämnda medel till det med dem ursprungligen afsedda ändamålet, helst staten för det närvarande af dem icke har behof. Detta är den första anledningen hvarföre jag förenar mig med reservanterne om afslag. Den andra är den, att kostnadsförslag och ritningar till de ifrågavarande byggnadsarbetena i Karlskrona ännu icke blifvit af Kongl. Maj:t fastställda. Saken är, i min tanke, icke heller så makt-påliggande att icke densamma kan uppskjutas ännu ett år. Frågan kan då, i ett bättre utredt skick, än nu är fallet, ånyo komma under Riksdagens ompröfning. Det torde då också blifva möjligt att använda ofta nämnda kassa på ett sätt, som är med dess ursprungliga ändamål mera öfverensstämmande, än det nu föreslagna.

På nu anförda skäl yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Grefve Björnstjerna: Ehuru jag ogera deltagar i denna diskussion, har jag dock nu ansett mig böra begära ordet för att, i anledning af Herr Carl Anders Larssons nys fällda yttranden förklara, att jag fullkomligt instämmer i den ärade talarens från Jemtland åsigt, att 90 § Regeringsformen blifvit i afton alltför nära trädd. Jag skulle möjligen hafva sagt detta långt förut, så framt icke Herr Statsministern till besvarande upptagit de gjorda anmärkningarne och derigenom framkallat någon tvekan, huruvida min uppfattning af nämnde grundlagsparagraf var riktig. Men då jag fortfarande hyser denna åsigt, torde deri ligga en fullgiltig anledning hvarför jag icke ens nu vill inlåta mig i den allvarsamma strid, som här tyckes vara hufvudsak.

Hvad åter den föredragna punkten angår och särskildt den ifrågasatta kasernbyggnaden i Stockholm, tror jag, i likhet med Herr Jöns Rundbäck, att man blott behöfver besöka Kastellholmen och se det tillstånd, hvori den till båtsmanskasern upplätta gamla byggnaden derstädes finnes, för att obetingadt rösta för bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag påminner om den för några år sedan ventilerade frågan om ett nytt exercishus för Lifgardet till häst. Till en början ville denna Kammare icke höra talas derom och Kongl. Maj:ts förslag afslogs utan vidare tvenne särskilda gånger, men sedan Kammarens ledamöter sjelfva besökt den höskulle, hvarå öfningarne vid kasernen pågingo, beviljades det äskade anslaget genast. Jag är öfvertygad att ett besök på stället skulle leda till enahanda resultat beträffande den nya kasernen å Skeppsholmen. Den gamla båtsmanskasernen derstädes utgöres nemligen af ett på stenfot uppfördt långt trähus. Uppför en usel trätrappa kommer man till tvenne logementer, det ena för 80 och det andra för 60 man. Fukten bryter så fram utefter alla väggar, att jag trodde att der regnat in genom taket. På min fråga förklarade båtsmännen emellertid, att så icke var fallet, utan att väggarna alltid sågo så ut. Rummen äro dessutom så otillräckliga att inga sängar der få rum, utan att det till årstjenst inkallade och der inrymda manskapet året om måste ligga i smala kojor. När dessa om aftonen blifvit nersläppta, finnes knappast möjlighet att

tränga sig fram deremellan. Huset har för resten redan för omkring 17 år sedan, såsom icke förtjenande reparation, blifvit utdömdt.

Antingen nu den gamla båtsmansinstitutionen kommer att kvarstå, eller flottans personal på annat sätt ordnas, förefaller det mig vara lika olämpligt att på detta sätt inquartera landets försvarare.

På dessa i korthet anförda skäl yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr *Lindmark* instämde i Grefve Björnstjernas yttrande.

Herr *Sundin*: I afseende på behofvet af den ifrågasatta kasernbyggnaden å Skeppsholmen, instämmer jag fullkomligt med den siste ärade talaren. Beträffande den nya byggnaden för skeppsgosseinrättningen i Karlskrona, ber jag endast att få fästa Kammarens uppmärksamhet på det beslut, som redan blifvit fattadt angående ökandet af skeppsgossarnes antal till 400. Det synes mig vara alldeles gifvet, att denna tillökning nödvändigt kräfver att denna nya byggnad kommer till stånd, om sagda beslut skall kunna blifva verklighet. För min del förordar jag således de erforderliga medlens anvisande för fullbordandet af båda dessa kasernbyggnader. På samma gång vill jag dock förklara, att jag till alla delar instämmer i Herr *Lyttkens* åsigt angående användandet af de 230,000 kronor från Amiralitetskrigsmanskassan, hvarom här är fråga. Jag tror nemligen icke att någon kan påstå, att statsverkets tillstånd är så dåligt, att detta belopp icke skulle kunna på annat sätt anskaffas, derest behofvet deraf för förenämnde byggnader verkligen erkännes. Ej heller kan jag finna det vara fördelaktigt för statsverket att till byggnadsföretag använda Amiralitetskrigsmanskassans för andra ändamål afsedda medel, helst räntan på dessa medel är beräknad att ingå i det kreditiv, som skall anvisas för pensionering af manskapet. Mig synes en så beskaffad åtgärd vara alldeles enahanda som en upplåning af 230,000 kronor i ändamål att dermed betäcka kostnaderna för kasernbyggnadernas fullbordande. Ty statsverket ikläder sig derigenom skyldighet att anvisa en så mycket större kreditivsumma för manskaps pensioneringen, som den, hvilken motsvarar räntefkastningen af detta kapital.

På dessa skäl förenar jag mig med Herr *Lyttkens* i afseende på sist berörda del af frågan, men framställer derutinnan icke något särskildt yrkande.

Herr *Danielsson*: Då det hufvudsakliga skäl, som blifvit framställt för afslag å Kongl. Maj:ts af Stats-Utskottet tillstyrkta förslag, bestått deri, att Kongl. Maj:t icke framlagt ritningar för skeppsgossekasernbyggnaden, men Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet i anledning deraf meddelat den upplysning att dylika ritningar nu blifvit till Kongl. Maj:t ingifna och torde komma att snart vinna fastställelse, och då jag för min del, långt ifrån att hysa några betänkligheter, i detta fall tvärtom hoppas att Kongl. Maj:t skall tillse att ifrågavarande anslag i det närmaste skall motsvara behofvet, så tror jag att man icke bör yrka afslag å Utskottets hemställan,

Om anslag till kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)

Om anslag till
kaserubygg-
nadsarbeten.
(Forts.)

utan tvärtom bifall till detsamma. Jag delar dessutom den af Utskottet uttalade åsigt, att man endast på detta sätt skulle kunna åstadkomma båtsmansinstitutionens framtida afskaffande, och tror därför att det skulle vara önskligt om den stora misstro, som här uttalats i afseende å Kongl. Maj:ts åtgöranden i detta fall, bortlades, då det gäller förverkligande af ett stort mål, som af allt flere och flere påyrkas och allt mindre och mindre bestrides och hvarom Stats-Utskottet synes vara ense. Kan man medverka till detta mål, båtsmansinstitutionens försvinnande, genom bifall till de nu ifrågavarande anslagen, så tror jag icke det är skäl att hysa synnerligt stort misstroende till Kongl. Maj:t i detta fall. Det torde för öfrigt vara temligen säkert att, äfven om man till nästa år uppskjuter frågan, Riksdagen då icke heller skall kunna göra mycket från eller till i kostnadsförslaget och ritningarne, hvilka väl ändå blifva i enlighet med Kongl. Maj:ts beslut. På dessa skäl anser jag mig oförhindrad att rösta för bifall till Utskottets hemställan.

Herr Gumælius: Herr Talman! Det vore verkligen ganska besynnerligt, om denna Kammare skulle bifalla ett förslag, sådant som det af Stats-Utskottet nu framlagda, hvori blifvit hopkopplade så olikartade frågor med så ofullständig utredning, att Utskottets förslag icke i befintligt skick kan bifallas, utan att Kammaren dermed gifve ett ganska vådligt prejudikat.

Det förvånade mig i sanning att höra en föregående talare, nu Stats-Utskottsledamot och förr medlem af Konstitutions-Utskottet, en sträng man i afseende på formen och emellanåt strängt nagelfarande med anslagen, för en stund sedan yttra, att det icke vore så farligt, om Kammaren bifölle anslagen till de ifrågavarande byggnaderna, ehuru ritningarna till den ena af dem ännu icke blifvit färdiga, än mindre faststälde, enär han trodde sig veta att sådana snart nog skulle komma att pröfvas och naturligtvis på ett förståndigt sätt fastställas. Är det på sådant vis Stats-Utskottets ledamöter tänka tillstyrka oss att behandla förekommande frågor? För min del föreställer jag mig att ett sådant sätt icke är fullt lämpligt.

Jag begärde ordet då representanten från Karlskrona slutade sitt anförande. Då han började detta anförande var jag nyfiken att höra hvad han skulle svara på en interpellation, som framstälts af Herr Jöns Rundbäck. Herr Rundbäck fäste ju nemligen uppmärksamheten på, hurusom efter Marinregementets indragning, i Karlskrona finnes en kolossal kasern med särdeles stort utrymme, hvilken nu delvis användes till kasern åt de garnisonskommeuderigar, som förlagts till Karlskrona, men att detta ändamål ingalunda upptager hela kaserna och naturligtvis borde vika för ett sådant syfte som det nu ifrågasatta, helst inkallandet af särskild garnisonskommendering till Karlskrona väl må anses mindre nödvändigt. Jag har icke tillräcklig kännedom om karlskronaförhållandena för att kunna bedöma detta; men äfven från andra håll har jag hört en sådan anmärkning framställas, och för min del finner jag den högst tänkvärd. Jag tviflar visserligen icke på att, derest man pressar saken, man kan draga upp en dyster skildring

äfvén öfver denna kasern, sådana skildringar får man ju höra än öfver en än öfver en annan dylik byggnad, som man anser böra ersättas af en ny — och jag tviflar ej heller på att efter några års begagnande äfvén den byggnad man nu vill uppföra, skall befinna sig i ett temligen suddigt skick; men besynnerligt vore, om ett så stort utrymme skulle få stå obegagnadt utan att man toge derpå vara. Den ärade karlskronarepresentanten förbigick med tystnad Herr Rundbäck's fråga. Det förvånar mig ock att, ehuru flera statsutskottsledamöter haft ordet, ingen af dem utom Herr Rundbäck lemnat någon upplysning om den utredning frågan härom i Stats-Utskottet väl måste hafva erhållit; jag kan nemligen icke föreställa mig att, i fråga om de ofta af Utskottet behandlade karlskronaförhållandena, Utskottet skulle förbisett ett så stort föremål som denna kasern.

Om anslag till kasernbyggnadsarbeten.
(Forts.)

Jag finner det således *icke möjligt* att bifalla det förslag, Utskottet i denna punkt framställt, åtminstone icke i dess helhet.

Herr Sundin: Då en uppmaning blifvit till mig framsteld att redogöra för huru förhållandet är med den stora kasernbyggnad i Karlskrona, som förut begagnats af Marinregementet, ber jag få upplysa, att denna kasern, enligt Kongl. Maj:ts befallning, blifvit öfverlemnad från Sjöförsvars-departementet till Landtförsvars-departementet för att begagnas till kasern för den kommendering af indelta armén, som är förlagd i Karlskrona, samt att jag har mig nogsamt bekant tillståndet derstädes och kan försäkra, att en fullständigare och bättre hållen kasern för der förlagda truppstyrka än denna torde man fåfängt söka i hela landet. Det är dock icke någon tänkbar möjlighet att på samma gång der inrymma någon del af skeppsgosseinrättningen, som här är i fråga.

Herr Danielsson: Det är endast med anledning af en antydan i Herr Gumælii senaste yttrande, som jag begärt ordet. Herr Gumælius tycktes nemligen tänka sig, att jag är ledamot af Stats-Utskottet. Jag vill med anledning häraf endast erinra, att vi båda äro ledamöter i ett annat ständigt Utskott och sitta icke långt från hvarandra.

Herr Gumælius: Jag ber Herr Danielsson ursäka mitt misstag. Jag förblandade nemligen det Utskott, som har att behandla Femte hufvudtiteln, med det, som behandlar en stor del af de till Fjerde hufvudtiteln hörande ärenden. Herr Danielsson är, som bekant, medlem af Försvars-Utskottet.

Herr Treffenberg: Jag har begärt ordet icke för att yttra mig i sjelfva saken, utan endast för att få till protokollet konstateradt, att bland alla de vidriga tilldragelser, hvarunder mitt konstitutionela sinnelag våndats, jag ännu aldrig upplefvat någon af så upprörande beskaffenhet, som den, hvilken nyss brännmärkts af en ärad talare till höger om mig, i hvars förträffliga anförande jag till alla delar instämmer.

Om anslag till
kasernbygg-
nadsarbeten.
(Forts.)

Herr Ivar Månsson: Jag skall endast bedja att, i anledning af hvad som under diskussionen förekommit, få uttala min uppfattning af frågan. Den är sådan, att jag förenar mig i det af Herr Jöns Rundbäck afgifna yrkande. I likhet med en annan statsutskottsledamot har jag visserligen funnit, att skälen för och emot, som här föreligga, väga temligen jemt mot hvarandra. Och då, enligt hvad vi nyss af Herr Liss Olof Larsson hört, ritningarne och kostnadsförslagen, hvilka syntes honom något öfverdrifna för skeppsgossekasernen, ännu icke blifvit af Kongl. Maj:t fastställda samt då i Karlskrona finnes en väl ordnad och utmärkt kasern, som för ändamålet möjligen skulle kunna användas, anser jag, i likhet med Herr Jöns Rundbäck, att man bör uppskjuta med byggnaden för skeppsgosseurättningen i Karlskrona och således nu endast bifalla anslaget, 181,440 kronor, till den föreslagna byggnaden i Stockholm.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de framställda yrkandena gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, dels på afslag å samma hemställan, dels ock på bifall till det särskilda förslag, som Herr Jöns Rundbäck framställt; och fann Herr Talmannen den förstnämnda af dessa propositioner hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf Herr Talmannen, för bestämmande af kontrapositionen, ånyo upptog de öfriga yrkandena, af hvilka det på afslag nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jemväl i fråga om kontrapositionen äskades votering, hvadan först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet om afslag å Utskottets hemställan,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till Utskottets hemställan, på sätt Herr Jöns Rundbäck föreslagit.

Den votering, som företogs enligt denna proposition, utföll med 103 ja mot 62 nej, i följd hvaraf propositionen för hufvudvoteringen erhöi följande lydelse:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i 25 punkten af utlåtandet N:o 18,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

I den senare voteringen röstade 103 ledamöter ja mot 60 som röstade nej; och hade Kammararen alltså bifallit Utskottets hemställan oförändrad.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 33, i anledning af Riksdagens år 1876 församlade Revisorers berättelse angående granskning af Statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1874; och

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 2 (i samlingen N:o 16), med anledning af Herr Ola Månssons motion N:o 133, om aflåtande af underdånig skrifvelse angående upphörande af enskilda bankers rätt att utgifva sedlar å fem kronors valör;

N:o 3 (i samlingen N:o 17), angående Herr C. J. Svenséns motion, N:o 80, derom att af allmänna medel må afsättas lämpligt belopp, till minskning af delegares utgifter vid laga skifte m. m.; samt

N:o 4 (i samlingen N:o 18), med anledning af Herr Pehr Nilssons i Kulhult motion (N:o 107), om underdånig skrifvelse med anhållan om utfärdande af författning rörande klockareboställens på landet i Skåne bebyggande och häfd.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från och med den 23 i denna månad beviljades Herrar *Johan Jönsson* i Axtorp och *Ola Nilsson* i Rebbelberga.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 11 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.